

Örömmel veszem, ha az anyag múzeumban
maradhat, csak nem tudom, nem kell-e lennie a
KMK-ban vizsgálódokumentációnak? - Tisztelettel
és igen hasznos munkához kívánok gratulálni, s csak

Tisztelt Mária! azért nem minősítettem „ki-
válóan megfelelt”-re, mert való-
ságban

Liszt Ferenc születésének 175. és halálának 100. évfordulója ^{jában}
tiszteletére az érdi Zenei Könyvtárban vetélkedőt szervez- ^{tem} tanfolyam
tunk a városban működő 8 általános iskola felső tagozatos ^{céljaira}
tanulóinak.

A vetélkedő két fordulóból állt, egy írásbeliből és egy ^{megfelelő}
szóbeliből, amelyből egy-egy példányt küldök Önnek. ^{és az igaz, és}
^{úgy látszik, Nered}

A feladatokat én állítottam össze, figyelembe véve a gyer- ^{ek}
mek életkori sajátosságait. Fontosnak tartottam, hogy ^{További jó}
a XIX. század zenéje, irodalma, képzőművészete, történelme ^{munkát}
összekapcsolódjon a gyerekek tudatában, és tudásban, lelki- ^{hívásként!}
ekben gazdagodjanak.

Tisztelettel és szeretettel
Erhard Mária

A felkészüléshez az alábbi irodalom állt segítségemre, amit
a versenyző gyerekek is használtak a verseny során.

ZENEAKADEÉMIA

Milstein: Liszt I-II kötet Bp. 1965 Zeneműkiadó

Békefi Ernő: Liszt Ferenc származása és családja Bp. 1975.

Zeneműkiadó

Hamburger Klára: Liszt Bp. 1966. Gondolat

László Zsigmond: Liszt Ferenc és az orosz zene Bp. 1986. MSZT

László Zsigmond: Az ifjú Liszt Bp. 1968. Zeneműkiadó

Liszt tanulmányok: Bp. 1980. Zeneműkiadó

Szabolcsi Bence: Liszt Ferenc estéje Bp. 1956. Zeneműkiadó

Szelényi István: Liszt Ferenc élete képekben Bp. 1958. Zeneműkiadó

Szabolcsi Bence: A magyar zene története Bp. 1979. Zeneműkiadó

Legány Dezső: Liszt Ferenc Magyarországon 1874-1886-ig

Bp. 1986. Zeneműkiadó

Öröm volt látni a kis versenyzők lelkes kutató munkáját.

Többször is meghallgatták az ajánlott zeneműveket, segitettem
nekik a művek megértésében. És közben én is rengeteget tanultam!

Megfelelt.

1988. febr. 1. Erhard Mária

A győztesek egyik jutalma az volt, hogy egynapos kirándulást szerveztek nekik Budapesten. Büszkék vagyunk arra, hogy részei lehettünk azon történelmi eseménynek, amikor felállították a Liszt Ferenc téren az új Liszt szobrot és előkészítették az ünnepélyes leleplezésre. Megnéztük a Zeneakadémiát - sokan akkor látták először, de remélem nem utoljára.

Végül ellátogattunk az Ön munkáját dicsérő Liszt Muzeumba. Itt döbbsentem rá arra, hogy bár sok munkát adott ennek a vetélkedőnek a körültekintő megszervezése, lebonyolítása, de nem volt hiába! A gyerekek sorra ismerték fel a képeket, tárgyakat, a zeneszerzőről készített festményeket. Igazi nagy élmény volt előben látni azt, amit eddig csak a könyvekből ismertek.

Végül engedje meg, hogy elküldjem a legsikeresebb tablót, amit Nagy Tamás készített. Ez a kisfiú a két forduló között eltörte a lábát, de édesapja elhozta a szóbeli vetélkedőre és derekasan küzdött mindvégig felpócolt lábbal. Amennyiben megnyeri tetőzését, engedje meg, hogy hasznosításra felajánljam Önnek.

Remélem, "Rendhagyó dolgozatomat" elfogadja.

Tisztelettel:

Erd, 1988. jan. 6.

Gyepes Jánosné
Gyepes Jánosné

Városi Könyvtár

É r d

Hivatalnok u. 14.

2030

Általános Iskolák
Igazgatóinak és
éneket tanító
pedagógusainak

A Városi Könyvtár Zenei Könyvtára Liszt Ferenc születésének 175., halálának 100. évfordulója tiszteletére városi szintű zenei vetélkedőt szervez az általános iskolák felső tagozatos tanulói részére.

A vetélkedő menete a következőképpen alakul:

ZENEAKADÉMIA

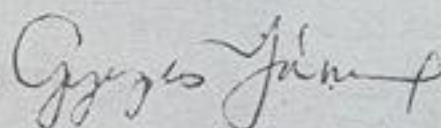
- a mellékelt benevezési lapokon 3-4 fős csapatok jelentkezhetnek.
 - a versenyhez szükséges könyvek, hanglemezek a Zenei Könyvtárban a hét minden napján - szerda kivételével - a csapatok rendelkezésére állnak 8-12, 13-17 óráig.
 - a benevezési lapokat szeptember 16-ig kell leadni a Zenei Könyvtárba, amikor egyuttal át is vehetik a csapatok az írásbeli feladatokat és megkezdhetik a kitöltését.
- A megoldott feladatokat szept. 26-ig kell leadni a Zenei Könyvtárba.
- Október 1-én a Zenei Világnapon értékeljük a beérkezett feladatokat.
- a szóbeli vetélkedő a legmagasabb pontszámokat elért csapatok részvételével október 8-án lesz, amit ünnepélyes eredményhirdetés követ.
 - a győztesek értékes tárgy-, és könyvjutalomban részesülnek.

Liszt Ferenc életében nem adatott meg az igazi elismerés, de Bartók szavai bizonyítják, hogy "... a művész, aki egy évszázad kapuját ki tudja nyitni, nem a megérkezés harmóniájára számít, nem a békés öregség megnyugtató és eltemető éveire, hanem az új évszázadra, melyet megszületni segít, s mely az ő művét teljessé teszi."

Ehhez a szép feladathoz csatlakozva kérjük a T. Igazgatók és tanárok segítségét, hogy serkentsék tanulóikat a vetélkedőn való részvételre.

Érd, 1986. szept. 10.

Köszönettel:

Gyepes Jánosné

ZENEAKADÉMIA
LISZT MÚZEUM

Benevezési lap

58p.

Az iskola megnevezése: 5. sz. Ált. Isk. Erd.....

A csapat tagjainak neve, osztálya:

Holló Mária f.....

Velemei Szilvia f.....

Máttyás Judit f.....

Tóth Piroška f.....

ZENEAKADÉMIA

Felülirottak részt kívánunk venni a Zenei Könyvtár által rendezett Liszt-vetélkedőn.

Gyepes Sándor.....

igazgató

Alonzi Éva.....

csapatvezető

Érd, 1986. szept. 10.

Gyepes Jánosné

Írásbeli vetélkedő Liszt Ferenc halálának

100. évfordulójára

"Zengd Te nekünk a csodadalt,
Mit nem mondhatnak el szavak,
Csak sejtnek milliók"

(Vajda János)

Kedves Gyerekek !

K ereken 100 év telt el Liszt Ferenc halála óta, de mint az igazi nagy géniuszoké, az Ő művei is élnek, sejtései, meglátásai beigazolódtak.

Korának, a XIX. századnak romantikus zeneszerzője volt, minden idők legünnepeltebb zongoraművésze, a modern zongoratechnika megalapítója.

A centenárium kapcsán tekintsuk át életét, műveit, emberi kapcsolatait, így tisztelgünk emléke előtt.

Oldjátok meg az alábbi feladatokat, gyertek a Zenei Könyvtárba hozzám és tanáraitokhoz segítségül.

Eredményes munkát kíván Mindannyiotoknak:

Klári néni

1./ Liszt Ferenc nagyapja Rajkáról származik. Abban az időben nevüket List-nek irták, ami a Listhart személynévből ered. Nézzetek utána, mit jelent magyarul a név!

Válasz:

Pontszám: 2 pont

2./ A "csodagyermek" Liszt hol és mikor ad először nyilvános hangversenyt?

Válasz:

Pontszám: 2 pont

3./ 1822. májusában a család elad mindenét és Bécsbe költözik. Kik voltak Bécsben első híres tanárai? (A képek segítségével nyujtanak)

ZENEAKADÉMIA
LISZT MUZEUM

Válasz:

Pontszám: 4 pont

4./ Mi a címe Liszt Ferenc egyetlen operájának?

Válasz:

Pontszám: 2 pont

5./ Az Oroszországban élő "Ötök"-kel kapcsolatosak a következő idézetek. Nevezzétek meg a zeneszerzőket!

...."Várom Lisztet Spanyolországból, tudom, ő szintén vonzódik hozzám."

Ki írta a fenti sorokat? Segítségül eláruljuk, hogy a szerző legismertebb műve az "Ivan Szuszanyin".

Válasz:

Pontszám: 2 pont

Liszt írja:

.... Szerzeményei énekelnek, itteni tanítványai közül néhányan, derékasan játsszák koncertjét és több darabját ..."

A szerző egyik ismert műve "A hattyuk tava".

Válasz:

Pontszám: 2 pont

Liszt nagyon lelkesedik a legújabb orosz zenéért, és többek között kijelentette, "A Gyermekszoba" annyira megragadta, hogy a legnagyobb rokonszenvet érzi szerzője iránt. De mit fog szólni Liszt, ha egyszer a Borisz kerül a szeme elé?"

Ki a szerző akiért lelkesedik Liszt?

Válasz:

Pontszám: 2 pont

6./ Liszt Ferenc Péterváron második hangversenyén többek-
között azt a művet is játszotta, aminek szövegét közöl-
jük.

"Ki nyargal a szélben az éjen át,

Egy apa az, ő viszi kisfiát.

Karjába szoritja gyermekét,

Átadja teste melegét."

Mi a mű címe?

Válasz:

Pontszám: 4 pont

7./ Liszt 1827. szeptemberében Párizsba érkezik. Két évig
tartó szerelmi csatlódásából milyen történelmi esemény
rázza fel?

Válasz:

Pontszám: 2 pont

8./ Soroljatok fel legalább 5 francia zeneszerzőt, költőt,
író, festőt összesen akik a francia szellemi élet
élharcosai voltak a XIX. században!

Válasz:

Pontszám: 5 pont

9./ Ki festette az alábbi képet?

ZENEAKADÉMIA
LISZT MŰZEUM

Válasz:

Pontszám: 2 pont

10./ " A jótékonyági hangversenyek bevételének elszámolása után mindig lehorgasztott fővel szokott távozni Liszt Ferenc, mivel tudja, hogy egy-egy családra egy font kenyér is alig jut."

Az idézetben olvasott súlyegység milyen súlynak felel meg?

Válasz:

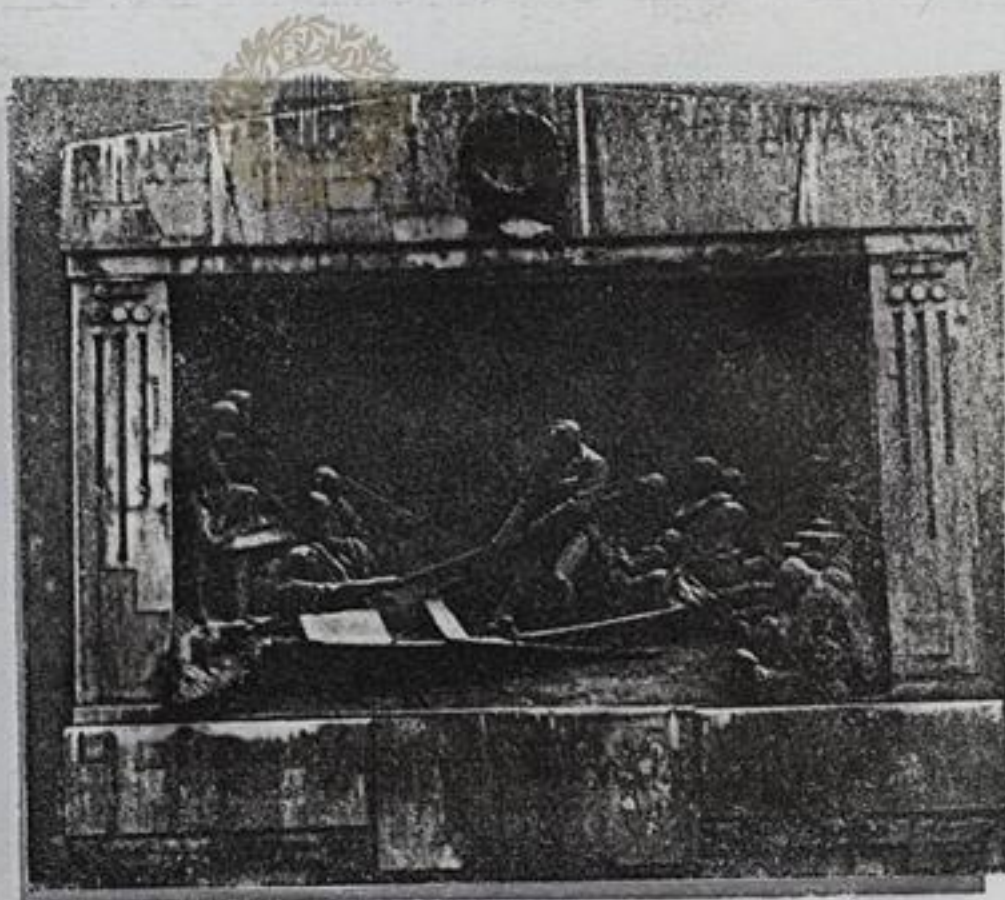
Pontszám: 2 pont

11./ Az 1838-as pesti árvíz károsultjai javára 25 ezer forintot küldött Liszt Ferenc. Ez az összeg 60 középiskolai tanár egy évi mai fizetését teszi ki. Mekkora ez az összeg, ha egy tanár átlagfizetése 8 ezer forint?

Válasz:

Pontszám: 2 pont

12./ Mit ábrázol az alábbi dombormű és hol található?

Válasz:

Pontszám: 4 pont

13./ Pótold a hiányzó részt az alábbi szövegben!

"Festetics egy pompás (80-100 lajosarany értékő),
türkizkékkel, rubinokkal stb. ékesített-t
tart a kezében.

Nem lehet elképzelni ennek a jelenetnek komoly-
ságát, ünnepélyes és mély benyomását."

Mikor, hol történt a jelenet, mit kapott Liszt
Ferenc 1980. I. 4-én?

Válasz:

Pontszám: 4

14./ Soroljátok fel a "Magyar Történelmi Arcképek" c.

sorozatában kik azok a nagy magyar hazafiak, akik-
nek emléket állít Liszt Ferenc?

Válasz:

Pontszám: 7

15./ Két híres magyar festővel volt közeli kapcsolata
Liszt Ferencnek.

Az egyiktől híres portréját ismerjük, a másikkal
pedig Luxemburgban találkozik.

Nevezzétek meg a festőket!

Válasz:

Pontszám: 4

16./ Egy magyar zeneszerzővel többször is találkozott
Liszt Ferenc.

Ennek a szerzőnek a műveiből sorolunk fel szerep-
lőket, találjátok ki ki a zeneszerző!

Tiborc, Melinda, Petur bán, Gara nádor, Szilágyi
Erzsébet

Válasz:

Pontszám: 2

17./ Hol van muzeum és hol emlékszoba, ami őrzi Liszt
Ferenc munkásságának emlékét?

ZENEAKADEMIA
LISZT MŰZEUM

Válasz:

Pontszám: 4

A megfejtésekhez szükséges könyvek, lexikonok, lemezek
a Zenei Könyvtárban (Budai ut 4.) rendelkezésekre
állnak. Beadási határidő: 1986. szeptember 30.

Érd, 1986. szeptember 15.

Gyepes Jánosné
zenei könyvtáros

Liszt-vetélkedő szóbeli anyaga

Kedves Gyerekek!

Gratulálunk abból az alkalomból, hogy ügyesen megbirkóztatok a Liszt-vetélkedő írásbeli anyagával és továbbjutottatok a szóbeli döntőbe. Hogy a továbbiakban minél eredményesebben szerepelhessetek, segítséget adunk azzal, hogy eláruljuk milyen feladatokat kell még megoldanotok! Nézzetek utána!

- Liszt szüleivel kapcsolatos életrajzi adatok
- Ki volt Liszt első tanára, hogyan vélekedett a csodagyerekről?
- Kik voltak Liszt zeneszerző kortársai?
- Merre járt mint zongoravirtuóz a világban?
- Milyen szinfónikus műveket alkotott?
- Milyen közéleti tevékenységet folytatott, mit hagyott ránk intézményesen?
- Kik festettek róla portrét?
- Tanulmányozzátok Vörösmarty versét, amit Lisztről írt!
- Hallgassátok meg a Zenei Könyvtárban az alábbi műveket:
 - Musszorgszkij: Egy kiállítás képei
 - Erkel Ferenc: Bánk bán - Bánk áriája
 - Liszt Ferenc: Mazeppa
 - Liszt Ferenc: XV. magyar rapszódia

Készítsetek tablót vagy emlékfüzetet Liszt Ferenc életéről, műveiről, munkásságáról. Használjátok fel az ujságokban, képes folyóiratokban Liszt halálának 100. évfordulója alkalmával kapcsolatos kép- és szöveganyagot!

Ügyeljete arra, hogy izléses, szép kivitelű munka legyen! Ezt a feladatot külön értékeljük!

Eredményes, jó munkát kívánunk!

Érd, 1986. szept. 30.

Zenei Könyvtár

Forgatókönyv Liszt Ferenc halálának 100. évfordulója
tiszteletére rendezett szóbeli
vetélkedőhöz

Narrátor: 1811. október 22-én éjszaka az egykoru feljegyzések szerint "különösen szép" üstökös jelent meg az égbolton. Izzó tüzgömbje nappali fényt árasztott, csóvája sziporkázva gyult ki utána, s milliónyi fénylő pontból álló uszálya félkörben beborította az eget. Felejthetetlen látvány volt!

Ezen az éjszakán, egy jelentéktelen kis Sopron megyei falucskában, Doborjánban megszületett a magyar zene üstökösnek is beillő csodás ragyogású csillaga: Liszt Ferenc.

1./ Nevezzétek meg Liszt Ferenc születési helyét!

Válasz: Apja Liszt Ádám

Anyja Läger Anna

Pont: 2 pont

2./ Ki írta a "csodagyermek" Lisztről az alábbi sorokat?

Narrátor: "Játéka teljesen egyenetlen, tisztátalan, zavaros volt, kéztartásról pedig annyira nem volt fogalma, hogy teljesen önkényesen dobálta ujjait ide-oda a billentyűkön, Mindezek ellenére természete adta tehetsége bámulatba ejtett....."

Válasz: Czerny

Pont: 2 pont

Helyesen válaszoltatok, hogy Bécsben Czerny-nél és Salierinél tanul zongorázni és partitúrát olvasni. 1823-ban az apa tehet-

séges fiával Párizs felé veszi útját, hogy Liszt Ferenc a konzervatóriumban folytassa tanulmányait, de mivel nem francia származású, nem veszik fel. Hangversenyeket ad Franciaországban, Svájcban és Angliában. A tizennégy éves Liszt Európaszerte híres lesz.

Liszt Ferenc tizenhat éves, amikor édesapja meghal, teljesen egyedül marad a világban. Párizsba hívja édesanyját, aki háztartását vezeti és gondját viseli. Ő maga tanítványokat vállal, abból tartja el magát. Így kerül a belügyminiszter fényűzően berendezett palotájába is, mint a 16 éves Caroline grófnő zongoramestere.

ZENEAKADÉMIA
LISZT MŰZEUM

Narrátor: "A sok gazdag, jól fizető, de tehetségtelen tanítvány közül Caroline messze kimagaslott zenei ízlésével, irodalmi műveltségével, s a művészi szép iránti fogékony-
ságával. A reggeltől estig tartó tanítási robotban az ifju Liszt számára felüdülést jelentettek Caroline órái. A zongora mellett állt Liszt. Alakja karcsu, sápadt arca átszellemült, szép metszésű profilja különle-
gesen érdekes. A zene hangjainál a szívek is muzsikálni kezdenek.

Zenei aláfestés: Liszt: Szerelmi álmok.

Egy este Liszt olyan későn hagyta el a palotát, hogy a portás nyitotta ki előtte a zárt kaput. Szurós tekin-

tettel nézett rá, amikor elgondolkozva lépett ki az utcára. Legközelebb a gróf dolgozószobájába kérette Lisztet, s fellebbezést nem tűrő hangon közölte vele, hogy Caroline és ő ne találkozzanak többé.

Caroline ettől a naptól fekete ruhájának bő ujjába temette sápadt arcát, s zokogva borult az elnémult hangszerre. Az ifju Liszt pedig súlyos lelki válságba került. "

3./ Bontsátok fel az 1. sz. borítékot, és válaszoljatok arra a kérdésre, hogy a forradalmi szimfonia milyen kapcsolatban van az előzményekkel!

ZENEAKADÉMIA

LISZT MŰZEUM

Válasz: Liszt Ferencet a szerelmi csalódásból az 1830-as párizsi forradalom rázza fel. Ekkor komponálja a Forradalmi Szimfoniát, ami befejezetlen marad.

Pontszám: 2 pont.

Liszt Ferenc hangverseny-utjai során megismerkedik az európai szellemi élet nagy egyéniségeivel.

zeneszerzők, írók, festők

4./ A 2. sz. borítékban nevét soroljuk fel.

Válasszátok ki azokat akik nem voltak Liszt Ferenc kortársai.

Válasz: Bach, Händel, Bartók, Vivaldi

Pontszám: 4 pont

Feladó:

Ms. 66 melléklete

1. sz. boríték

ZENEAKADÉMIA
LISZT MÚZEUM

Géppel →

Kézzel →

27 28 29 30. — Can.

Handwritten musical score for the 21st movement of the Revolutionary Symphony. The score is written on ten staves, with the first staff labeled "Cantata". The notation includes various musical symbols, including notes, rests, and dynamic markings. The score is heavily annotated with handwritten notes and corrections, particularly on the left side. The notes include:

- 27 28 29 30. — Can.
- 27 28 29 30. — Can.
- 27 28 29 30. — Can.
- 27 28 29 30. — Can.
- 27 28 29 30. — Can.
- 27 28 29 30. — Can.
- 27 28 29 30. — Can.
- 27 28 29 30. — Can.
- 27 28 29 30. — Can.
- 27 28 29 30. — Can.

The score is written in a cursive, handwritten style, with many corrections and annotations. The notes are written in black ink on aged paper. The score is divided into sections by staves, with some sections marked with "Cantata". The notation includes various musical symbols, including notes, rests, and dynamic markings. The score is heavily annotated with handwritten notes and corrections, particularly on the left side. The notes include:

- 27 28 29 30. — Can.
- 27 28 29 30. — Can.
- 27 28 29 30. — Can.
- 27 28 29 30. — Can.
- 27 28 29 30. — Can.
- 27 28 29 30. — Can.
- 27 28 29 30. — Can.
- 27 28 29 30. — Can.
- 27 28 29 30. — Can.
- 27 28 29 30. — Can.

Feladó:

2. sz. boríték

ZENEAKADÉMIA
LISZT MÚZEUM

Géppel →

Kézzel →

Bach, Paganini, Bartók, Berlioz, Vivaldi, Chppin,

Victor Hugo, Händel, Delacroix, Musszorgszkij

ZENEAKADÉMIA
LISZT MUSEUM

- 5./ Liszt kortársa volt az a zeneszerző, akinek egyik művéből hallunk részletet. Nevezzétek meg a mű szerzőjét és a pontos címét!

Válasz: Musszorgszkij: Egy kiállítás képeiből a Promenádé, Ravel feldolgozásában.

Pontszám: 4 pont.

- 6./ Liszt 1839-től 1847-ig többmint ezer koncertet adott.

A 3. sz. borítékban találtok egy vak-térképet. Felöljétek meg rajta legalább 5 országot, ahol a zeneszerző mint zongoraművész megfordult!

Válasz: Anglia, Írország, Portugália, Spanyolország, Lengyelország, Oroszország, Hollandia, Belgium, Franciaország, Németország, Ausztria, Magyarország, Románia, Törökország.

Pontszám: 5 + 1-1 pont.

- 7./ A francia romantikus irodalom kiemelkedő írójának a verse ihlette Liszt Ferencet a következő szimfonikus művének megírására. Nevezzétek meg az író nevét és a Lisztmű címét!

Válasz: Victor Hugó: Mazeppa

Pontszám: 4 pont

Feladó:

3. sz. boríték

ZENEAKADÉMIA
LISZT MÚZEUM

Géppel →

Kézzel →

8./ A 4. sz. borítékban mozaik-képeket találtok.

Rakjátok össze a képeket és válaszoljatok arra, hogy kiket ábrázolnak és ki festette a műveket!

Válasz: mindkét kép Liszt Ferencet ábrázolja.

Az egyiket Munkácsy Mihály, a másikat Barabás Miklós festette.

Pontszám: 4 pont.

9./ Ki írta Liszt Ferencről az alábbi verssorokat?

Narrátor: "Zengj nekünk dalt, hangok nagy tanárja,

És ha zengesz a múlt napiról,

Légyen ~~hangod~~ **ZENÉAKADÉMIA** hangja,

LISZT MŰZEUM

Melyben a harc mennydörgése szól,

S árja közben a szilaj zenének

Riadozzon diadalmi ének."

Válasz: Vörösmarty Mihály

Pontszám: 2 pont

10./ Liszt Ferenc hosszabb időt töltött Weimarban, itt alkotta legérettebb és legjelentősebb műveit. Egyik zongoraszorozatából hallunk részletet. Nevezzék meg az elhangzó mű pontos címét, és válaszoljatok arra, mi jellemzi ezt a műfajt!

Feladó:

4. sz. boríték

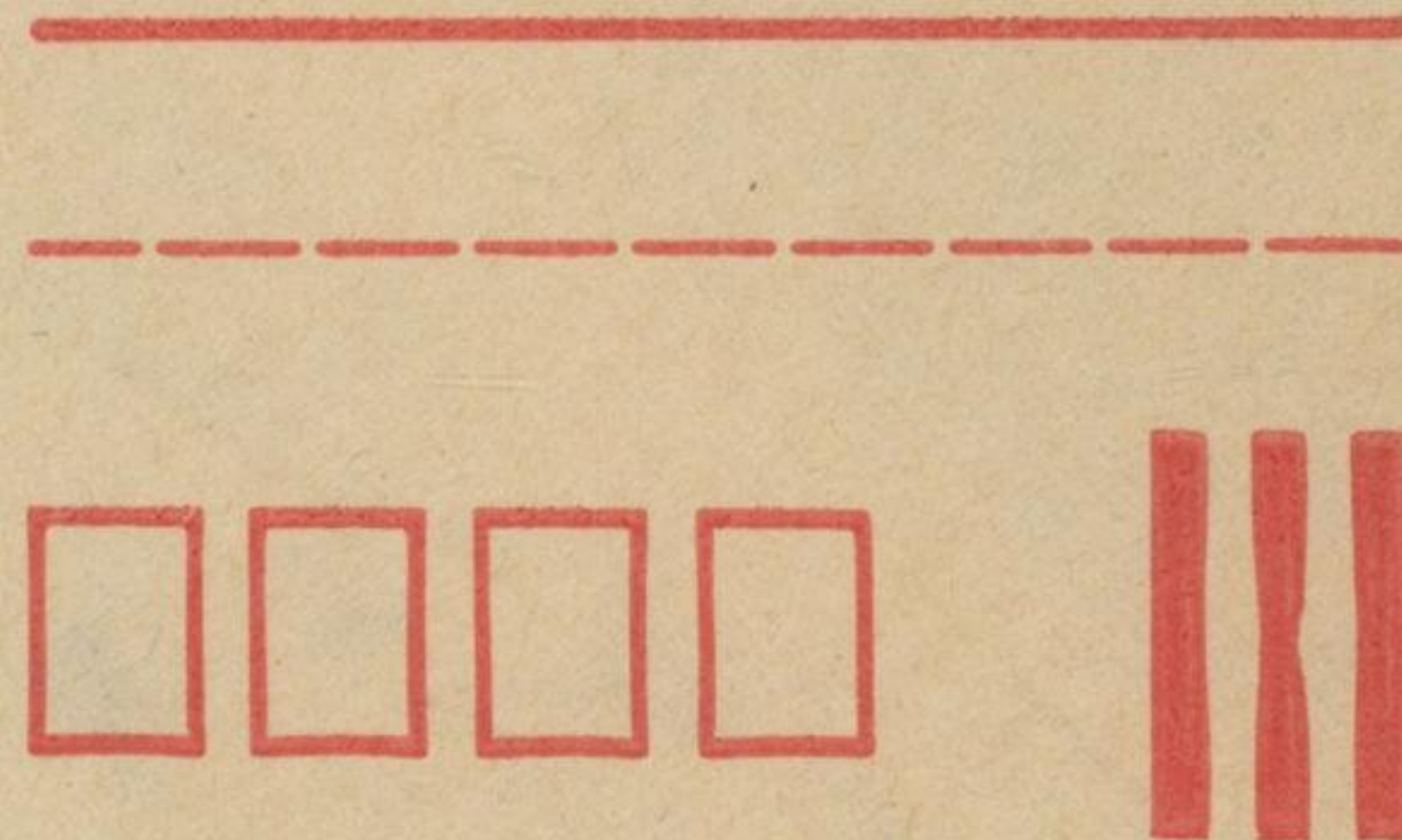
L.F. portré - puzzle

ZENEAKADÉMIA
LISZT MÚZEUM

Géppel →

Kézzel →

Válasz: XV. magyar rapszódia.

A rapszódia szabad szárnyalású zenei műfaj,
amiben gyakori hangulatváltozások vannak.
Általában műzenei forrásból táplálkozik.
(műdal).

Pontszám: 2 pont

- 11./ Liszt koncert-utjai során eljutott a legtávolabbi európai országokba is. Válaszoljatok arra a kérdésre, hogy a XIX. sz.-ban milyen közlekedési eszközöket vehetett igénybe!

Válasz: postakocsi, gőzmozdony, vasút.

LISZT MŰZEUM

Pontszám: 3 pont

- 12./ Egy híres zeneműből hallunk részletet. Állapítsátok meg a szerzőjét, a címét és azt, hogy a zeneszerző hogyan hozható kapcsolatban Liszt Ferencel.

Válasz: Erkel Ferenc: Bánk bánból a Hazám, hazám ária.
Személyesen ismerték egymást, mindketten résztvettek a Nemzeti Zenede megalapításában.

Pontszám: 4 pont

- 13./ Liszt Ferenc hangversenyűjtai során milyen célokra adományozott jelentősebb összeget, és mit hagyott az utókorra intézményesen?

Készítette: NAGY TAMÁS

ÉRD 6.sz. Általános Iskola

ZENEAKADÉMIA
LISZT MÚZEUM

7.b. osztályos tanuló

A Liszt család

4.
Nagyapa

List(Liszt) György Ádám
iskolamester, kántor, notárius
1755. okt. 4.
Rajka
† 1844. aug. 8.
Pottendorf

5.
Nagyanya

Schlesak Borbála
1753. nov. 28.
Oroszvár
† 1798. márc. 31.
Lajtaszentgyörgy

6.
Nagyapa

Mathias Lager
pék
1715. szept. 5.
Palt
† 1796. dec. 9.
Krems

7.
Nagyanya

Franziska R. Schumann
1752. körül
Öttingen
† 1797. máj. 9.
Krems

házasságot kötöttek
1775. jan. 17. Oroszvár

házasságot kötöttek
1777. máj. 26. Krems

2.

Apa
Liszt Ádám
urasági alkalm.
1776. dec. 16.
Nemesvölgy
† 1826. aug. 28.
Boulogne-sur-Mer

3.

Anya
Anna Maria Lager
1788. máj. 9.
Krems, 314. sz. ház
† 1866. febr. 6.
Párizs

házasságot kötöttek
1811. jan. 11. Lók

1.

Liszt Ferenc
zongorista, zeneszerző
1811. okt. 22.
Doborján
anyakönyvezve: Lók
† 1886. júl. 31.
Bayreuth

ZENEAKADÉMIA
LISZT MÚZEUM

A szülők és a szülői ház

1844.

ZENEAKADÉMIA
LISZT MÚZEUM

„Atyám igen tehetséges és derék tisztviselő volt, és számtisztként állt az Esterházy hercegi ház szolgálatában. A zenében is kitűnt, több hangszeren játszott (zongorán, hegedűn, cselón és gitáron), az Esterházy-zenekar fénykorában pedig barátságba került Haydnnal, Hummellel, dilettánsként gyakran közre is működött a zenekarban”...

(Így nyilatkozott atyjáról Liszt 1874-ben – életrajzírójának, Lina Ramann-nak adott „írott interjú”-ja első vallomásában.²)

Lina Ramann Brief an den Fürsten von Eszterházy! 1874
 Anna Lager in Unter-
 Oesterreich geboren; in Paris
 66. gestorben.
 Mein Vater war ein sehr tüchtiger
 und rechtschaffener Beamter,
 und diente dem Fürstenhause
 Esterházy als Rechnungsführer.
 Auch als Musiker geübte er sich
 aus, spielte mehrere Instrumente
 (Clavier, Violoncello und Fiedel)
 und während der Glanzperiode der
 Esterházy'schen Kapelle befreundete
 er sich häufig mit Haydn, Hummel,
 wirkte als Dilettant in der Kapelle
 mit.

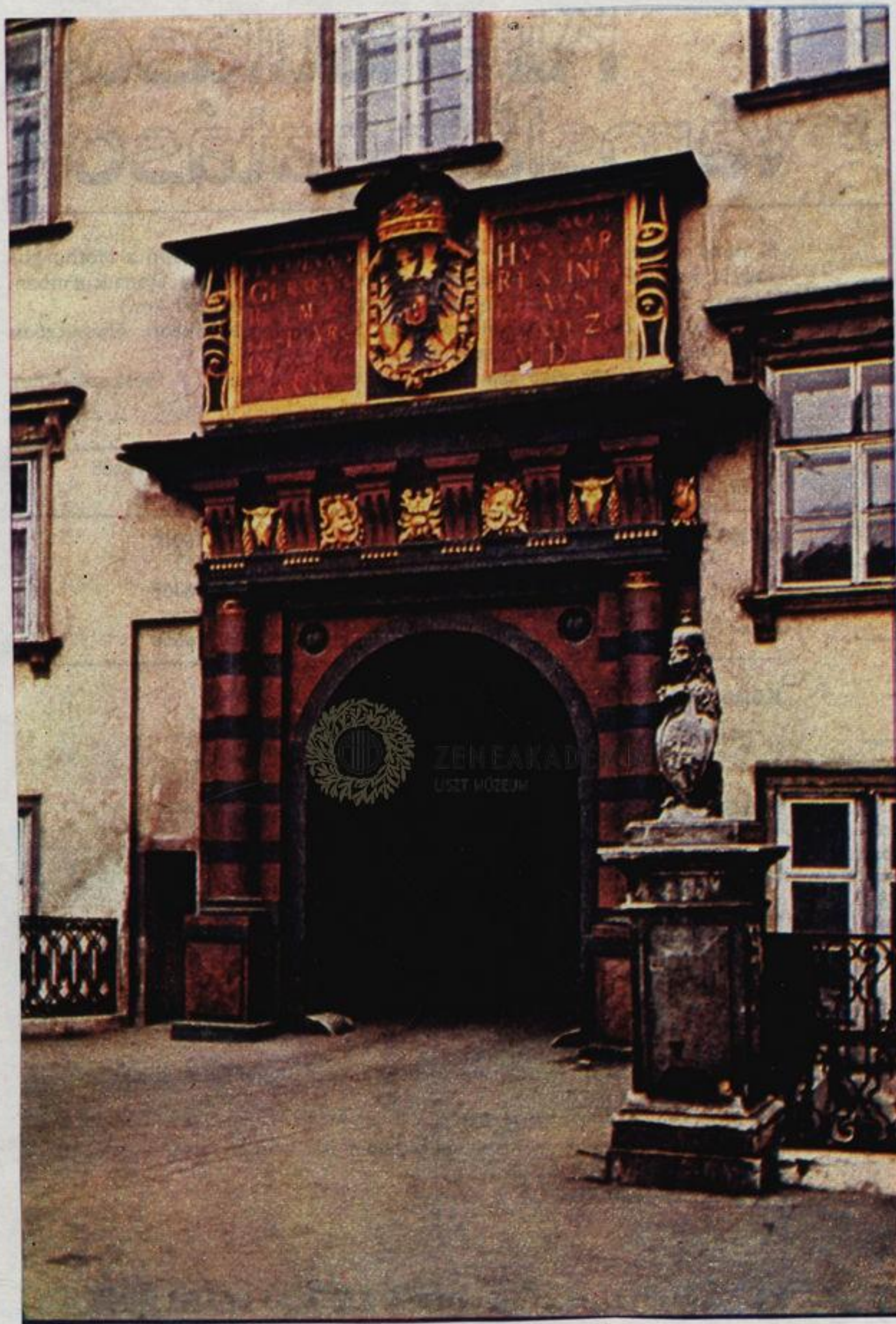
ZENEAKADÉMIA
 LISZT MÚZEUM

A szülői ház bejárata

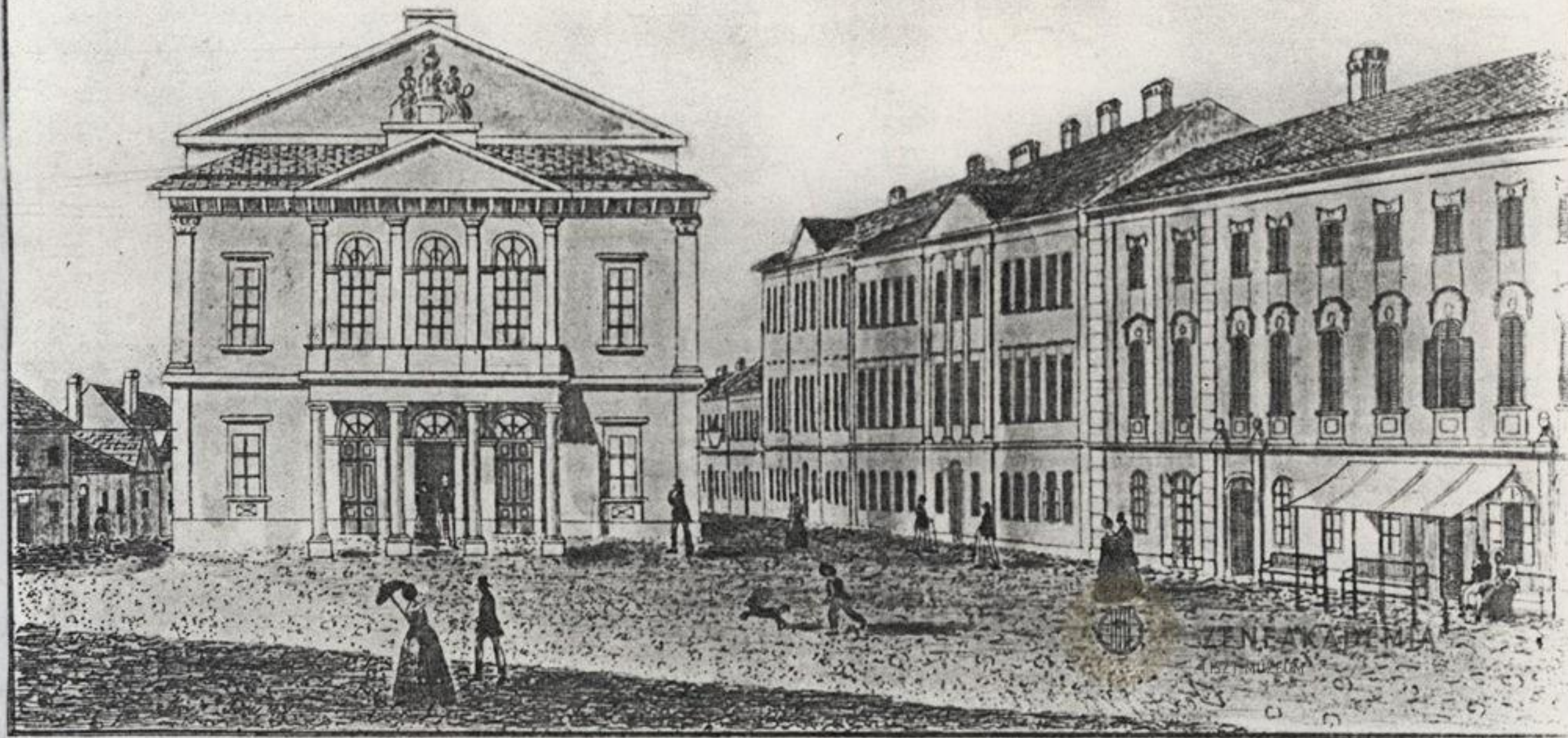
K. Czerny

A. Salieri

Már 1819-től Bécsben, a két tanárral

1820.

 K.K. priv. städtische
Pressburger Zeitung

95.

Dienstag den 28. November 1820.

Ungarn.

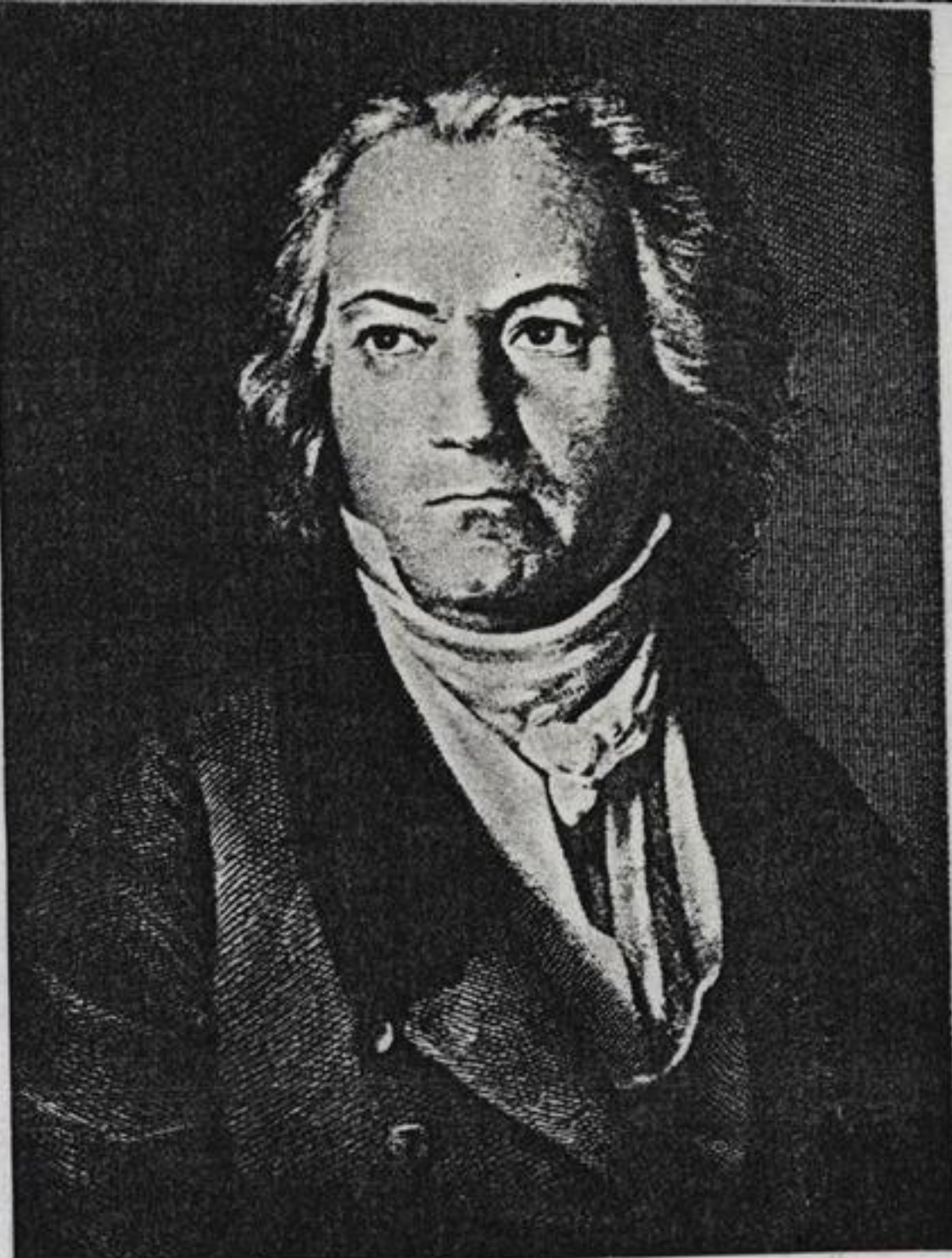
Pressburg. Verfloßenen Sonntag, am 26. d. d. in der Mittagsstunde, hatte der neunjährige Virtuose Franz List, die Ehre, sich vor einer zahlreichen Versammlung des hiesigen hohen Adels und mehrerer Kunstfreunde, in der Wohnung des hochgeborenen Herrn Grafen Michael Eszterházy, auf dem Clavier zu produciren. Die außerordentliche Fertigkeit dieses Künstlers, so wie auch dessen schneller Überblick im Lösen der schwersten Stücke, indem er alles, was man ihm vorlegte, vom Blatt wegspielte, erregte allgemeine Bewunderung, und berechtigt zu den herrlichsten Erwartungen.

Ofen. Am 18. d. M. Abends verschied hier einer der ältesten, und (in der k. k. Artillerie) verdienstesten Veteranen der k. k. Armee, nämlich der pens. Hr. Generalmajor Joachim v. Schönfuß, an Alters-Schwäche im 93. Lebens-Jahre, das er am 6. d. M. angetreten hatte. Die Güte dieses, sowohl wegen seiner militärischen Auszeichnungen, als auch wegen seines biederen frommen Characters, verehrtesten Kriegers wurde vorgestern Nachmittag, mit den gedäbrenden kriegerischen Ehrenbezeugungen unter Commando des Herrn Brigadiers Generalmajors Kollog. v. Boimel, feierlich, unter zahlreicher Begleitung zur Erde bestattet.

Sopron és Pozsony a „Csodagyerek”
 első nyilvános hangversenyének
 színterei,

és az első kritika

Beethoven

Mit hoher Bewilligung
 des eilffährigen Knaben,
Franz Liszt,
 aus Ungarn gebürtig,
 die Ehre haben
 Sonntags den 13. April 1823 um die Mittagsstunde,
 im k. k. kleinen Redouten-Saale
ein Concert
 zu geben.

Vorkommende Stücke.

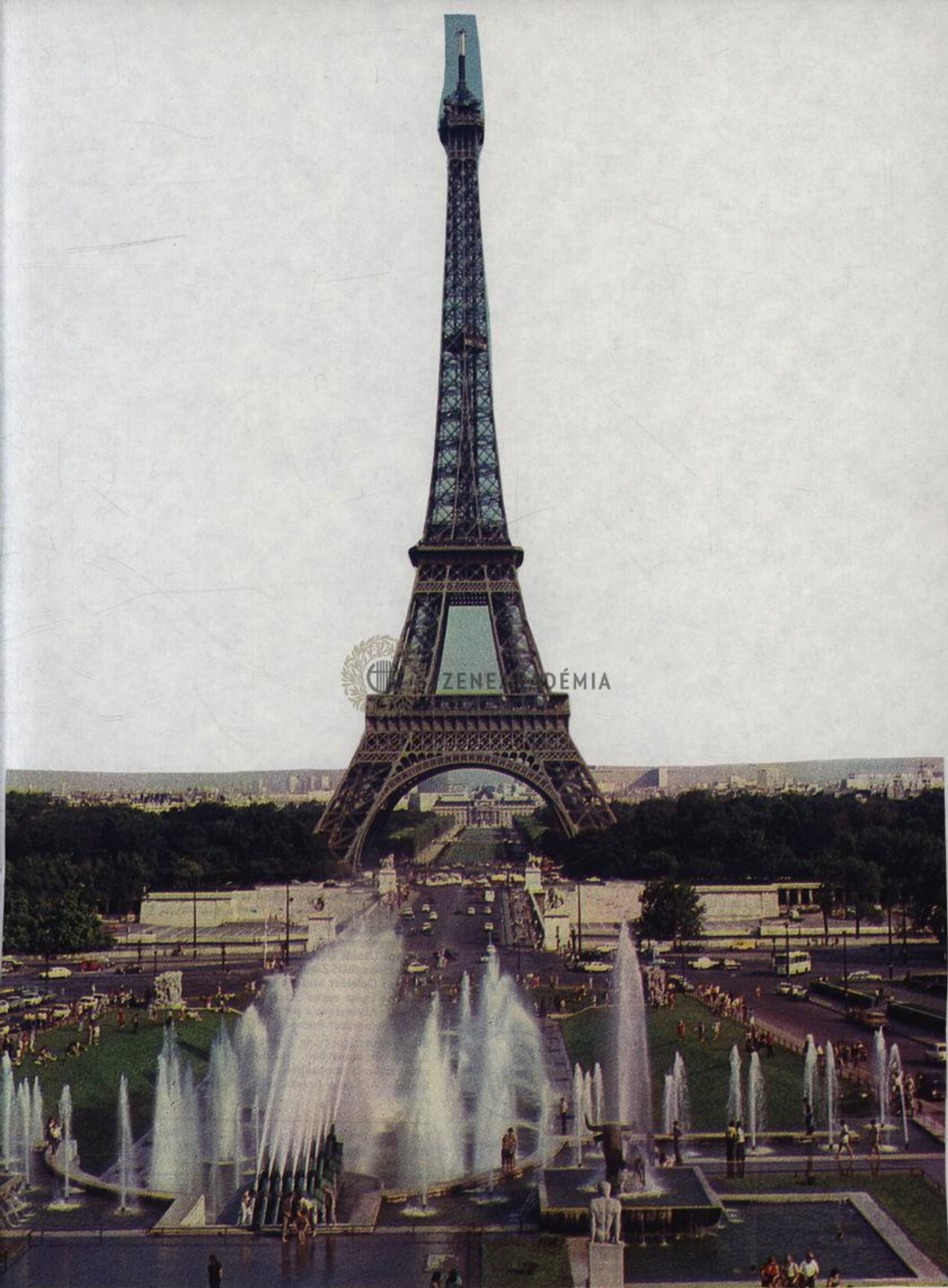
- 1.) Erster Satz aus der Symphonie in C-moll, von W. A. Mozart.
- 2.) Grand Concerto für das Pianoforte aus H-moll, von J. N. Hummel, mit ganzem Orchester, vorgetragen von dem Concertgeber.
- 3.) Vocal-Quartett von Herrn Conradin Kreuzer, gesungen von den Herren Haisinger, Kaufner, Rupprecht und Seipelt, Sänger des k. k. priv. Theaters an der Wien.
- 4.) Grandes Variations für das Pianoforte, mit Orchester-Begleitung, von J. Moscheles, vorgetragen von dem Concertgeber.
- 5.) Große Arie von Rossini, vorgetragen von Mad. Schüh, Sängerin des k. k. priv. Theaters an der Wien.
- 6.) Freye Fantasie auf dem Pianoforte von dem Concertgeber, wozu er sich zum Zweck von Jemand der 1. Zuhörer ein schriftliches Thema unorthodox erdacht.

Mad. Schüh, die Herren Haisinger, Kaufner, Rupprecht und Seipelt haben, aus besonderer Gefälligkeit für den Concertgeber, angezeigte Musikstücke, so wie Herr Hildebrand, zweiter Orchester-Director am k. k. Hoftheater nächst dem Kärnthnerthore, die Leitung des Ganzen übernommen.

Billetts zu 3 fl. W. W. sind beim Concertgeber, Krugerstraße No. 1011, 2te Etage, 2te Stock rechts, in der Kunsthandlung Steiner und Comp. im Pa-ternostergäßchen, und am Tage des Concerts an der Cassa zu haben.

Anfang um halb 1 Uhr. — Ende nach 2 Uhr.

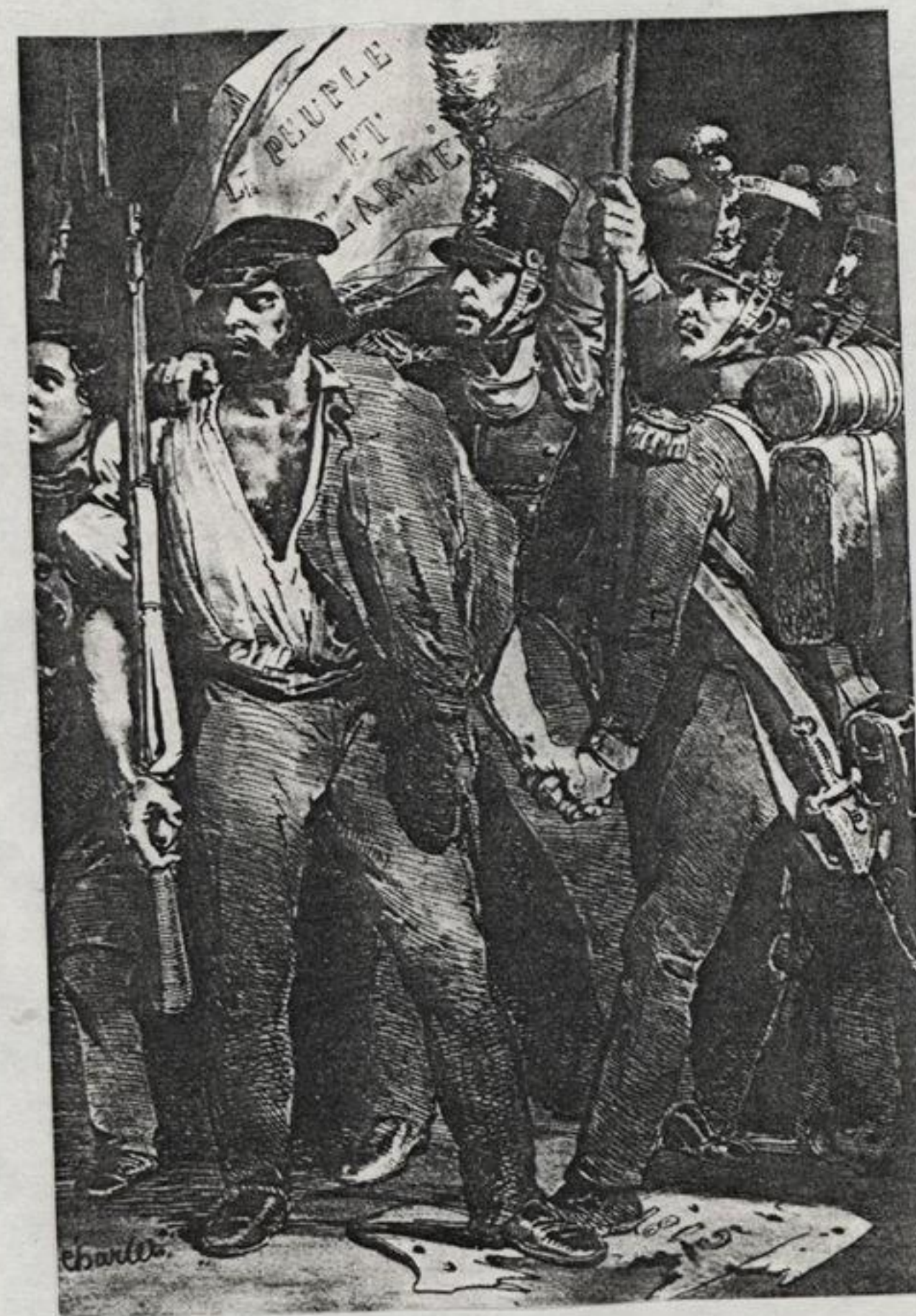
Párizs, ahol nem lehet a konzervatórium tagja

1830. július 27–28–29: a júliusi forradalom napjai.
A forradalom ledönti a reakció gátjait. Az ifjú Liszt
lelkében is valóságos gátszakadás áll be.

„C'est le canon qui l'a guéri”
(az ágyúszó gyógyította meg) – mondja róla a tiszta-
szemű anya.

„La Liberté guidant le peuple”
(a Szabadság vezeti a népet) – mondja Delacroix
festménye.

T. Gautier

E. P. De Ségur

ZENEAKADÉMIA
LISZT MÚZEUM

A. Musset

H. Heine

A ROMANTIKA PÁRIZSA

Handwritten text in German, likely a quote or note related to the portrait of Heinrich Heine.

G. Spontini

G. Rossini

V. Bellini

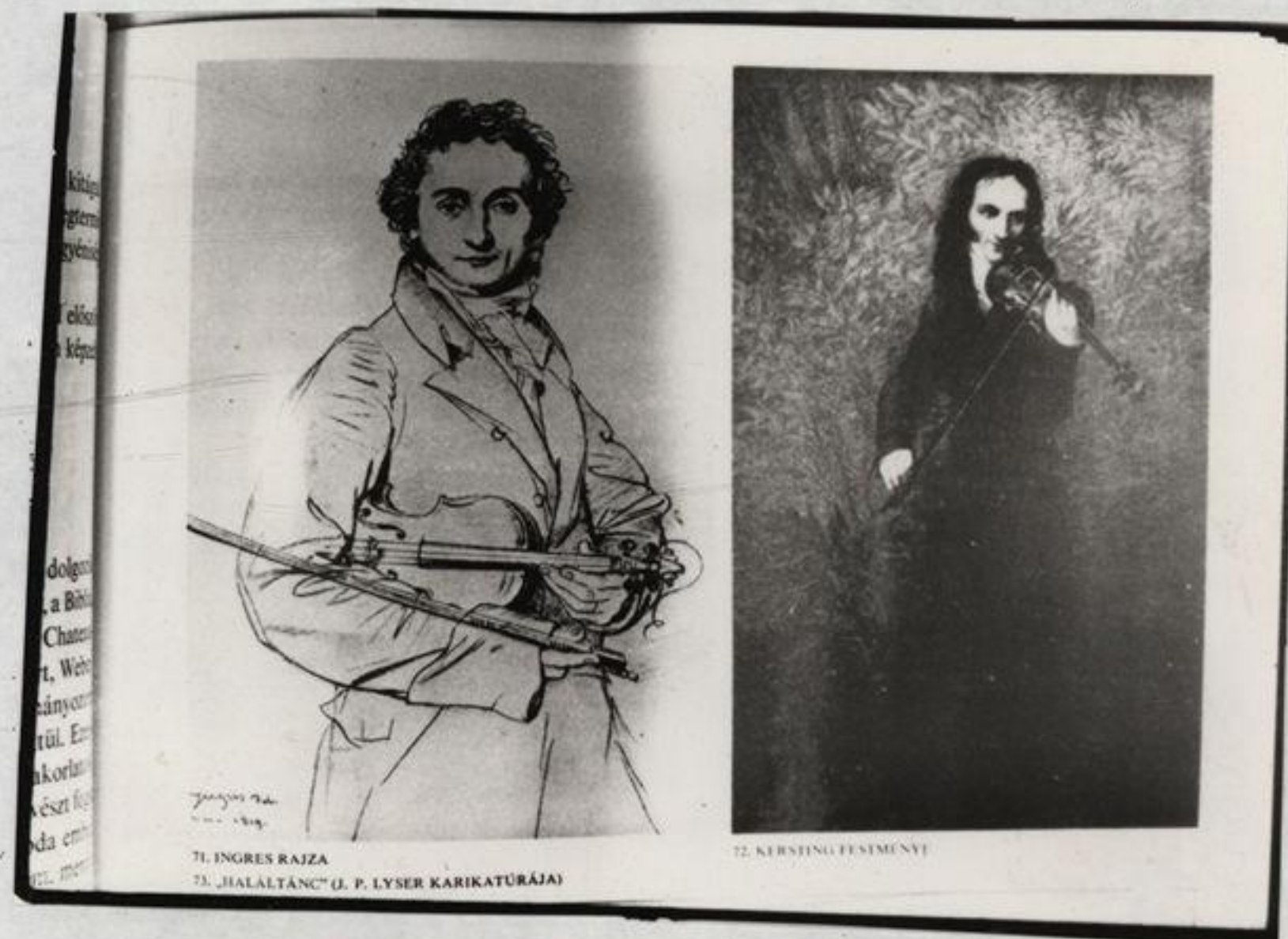

G. Donizetti

ZENEAKADÉMIA
FISZT MŰZEUM

1831.

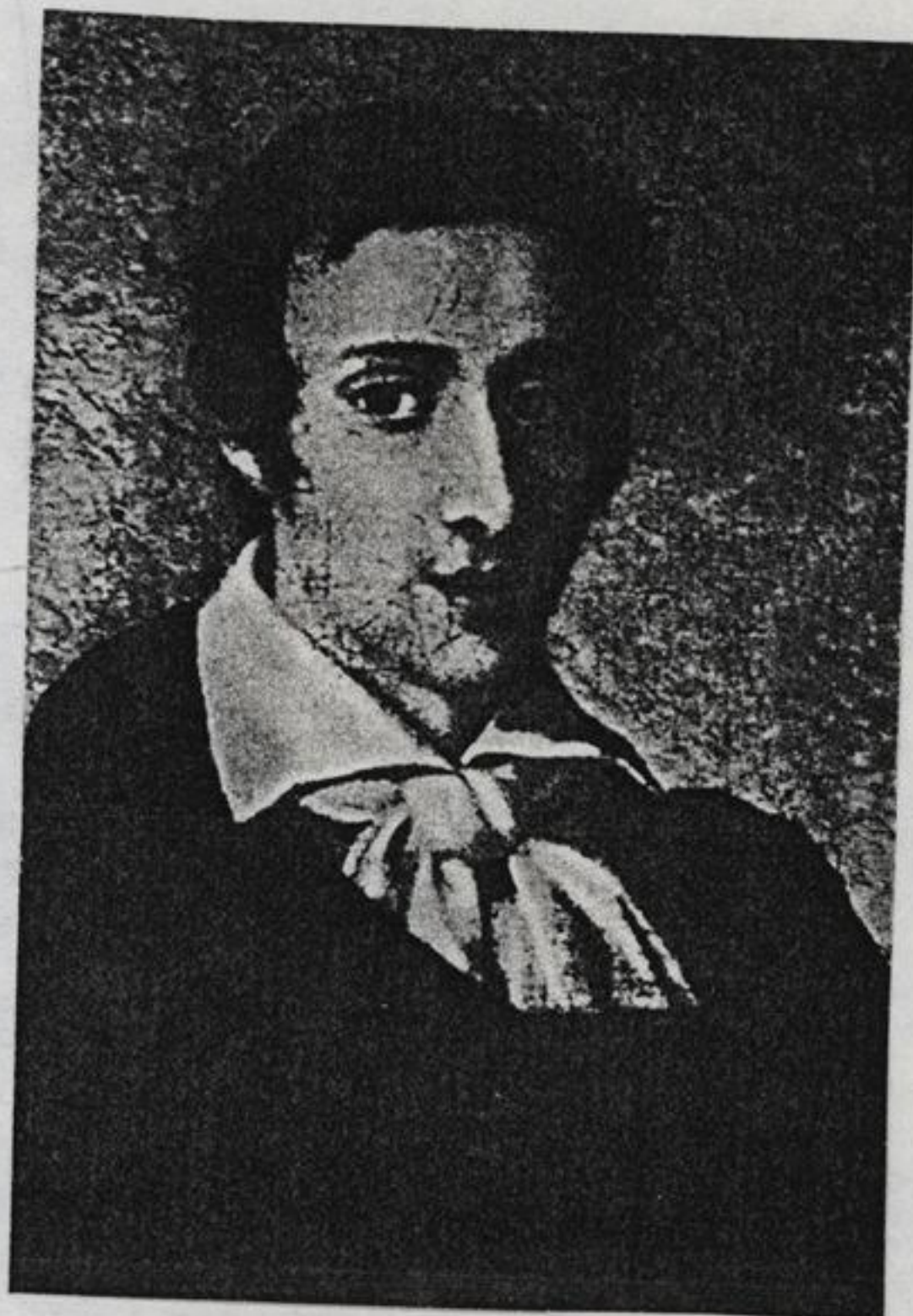

Paganini, az "ördög hegedűse"

H. Berlioz

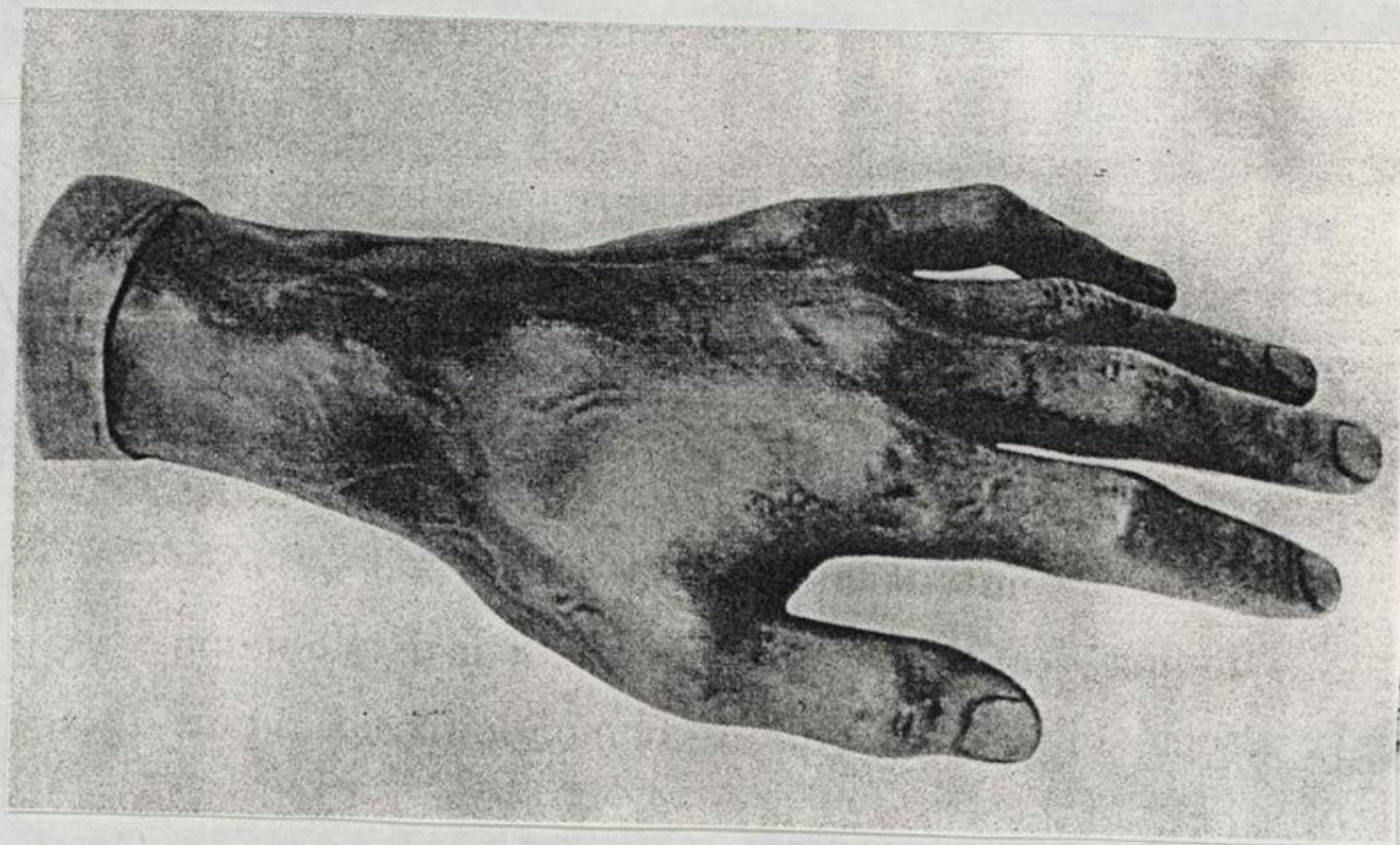
1832.

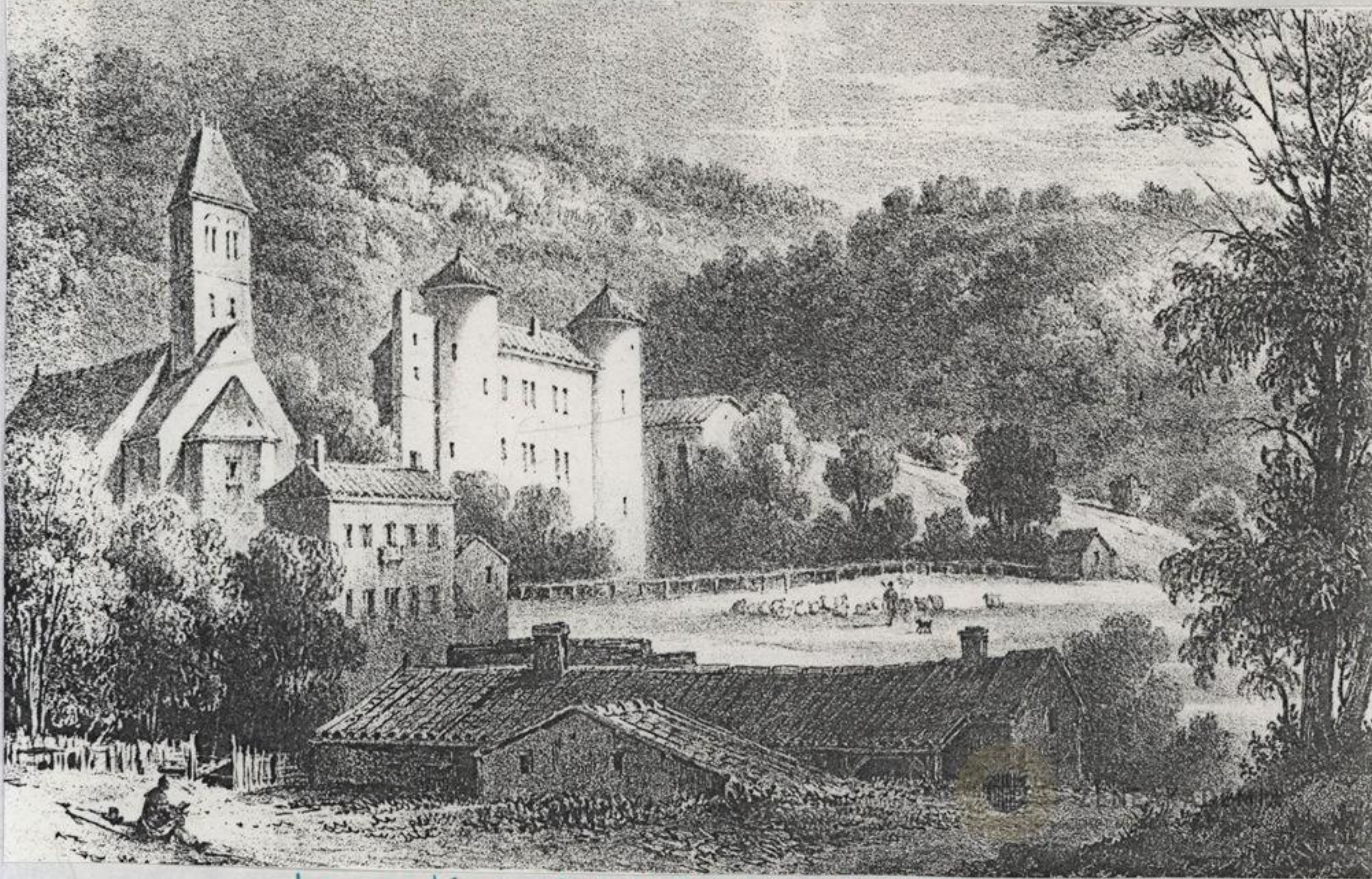
Chopin

ZENEAKADÉMIA
LISZT-MÚZEUM

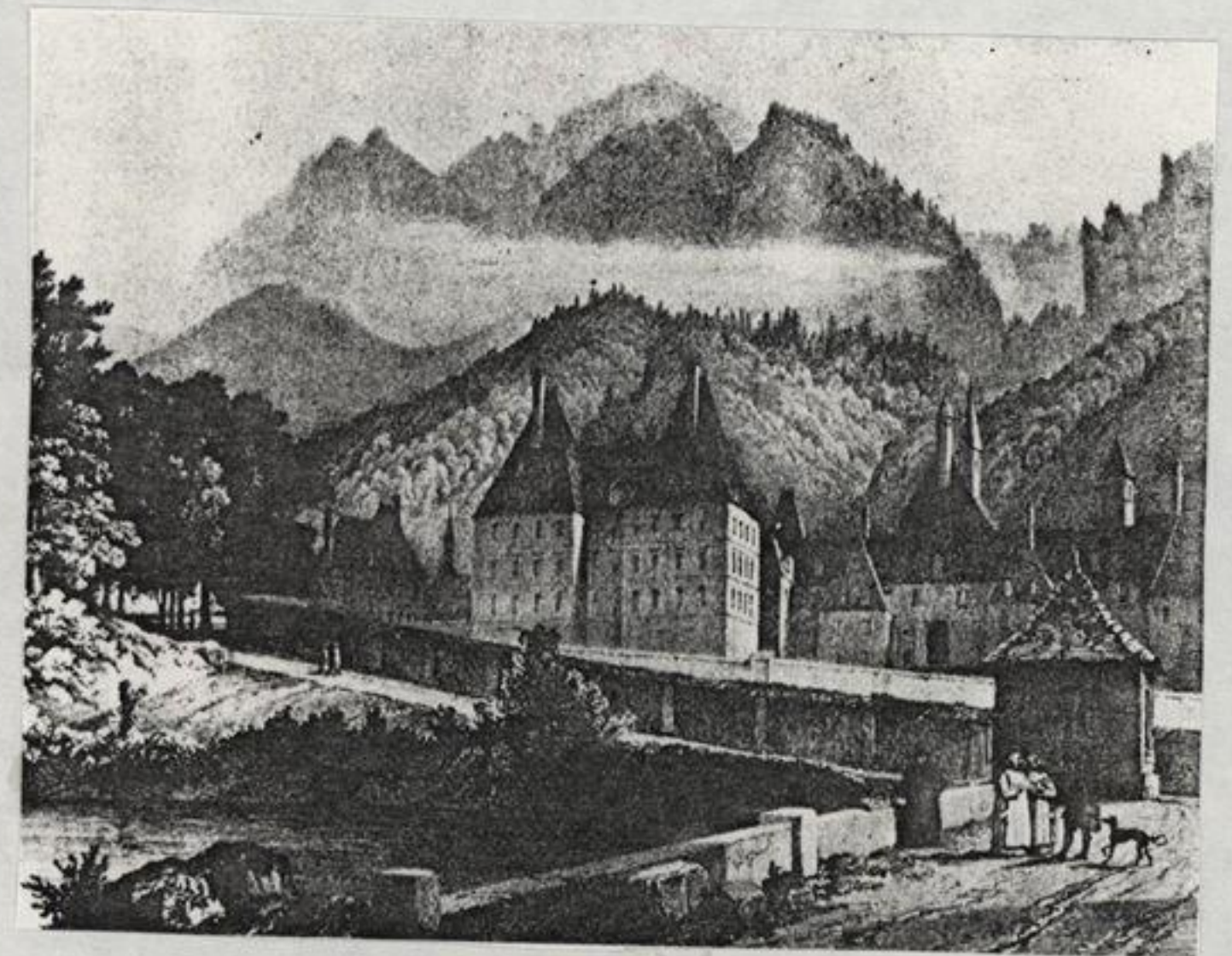

és keze

Lamartine Saint-Point-i kastély

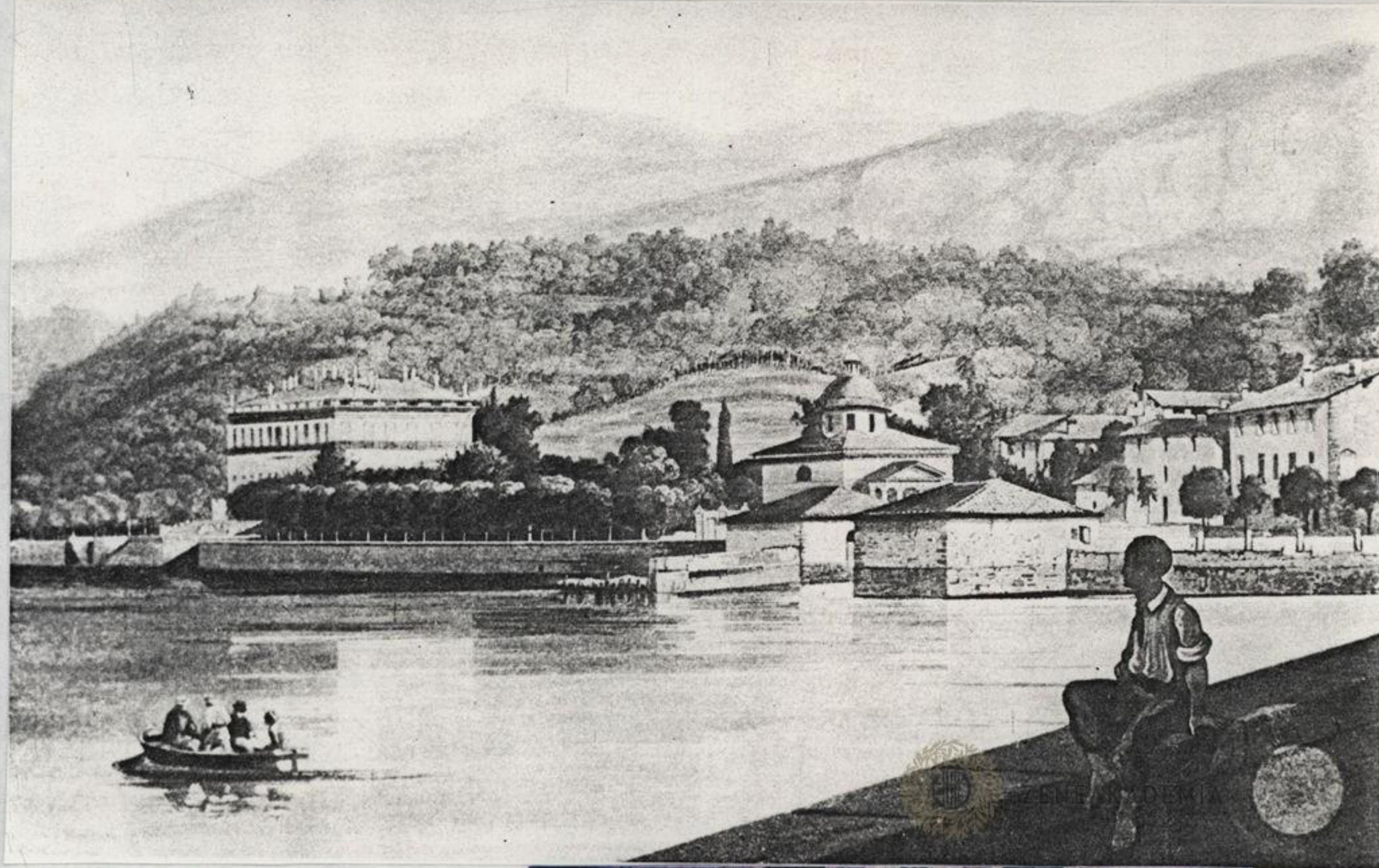
VANDORÛT

La Grande Chartreuse

Genf

Bellagió, mely hosszabb
ideig ottthona

Valence

A kertben: Dante és Beatrice

1838.

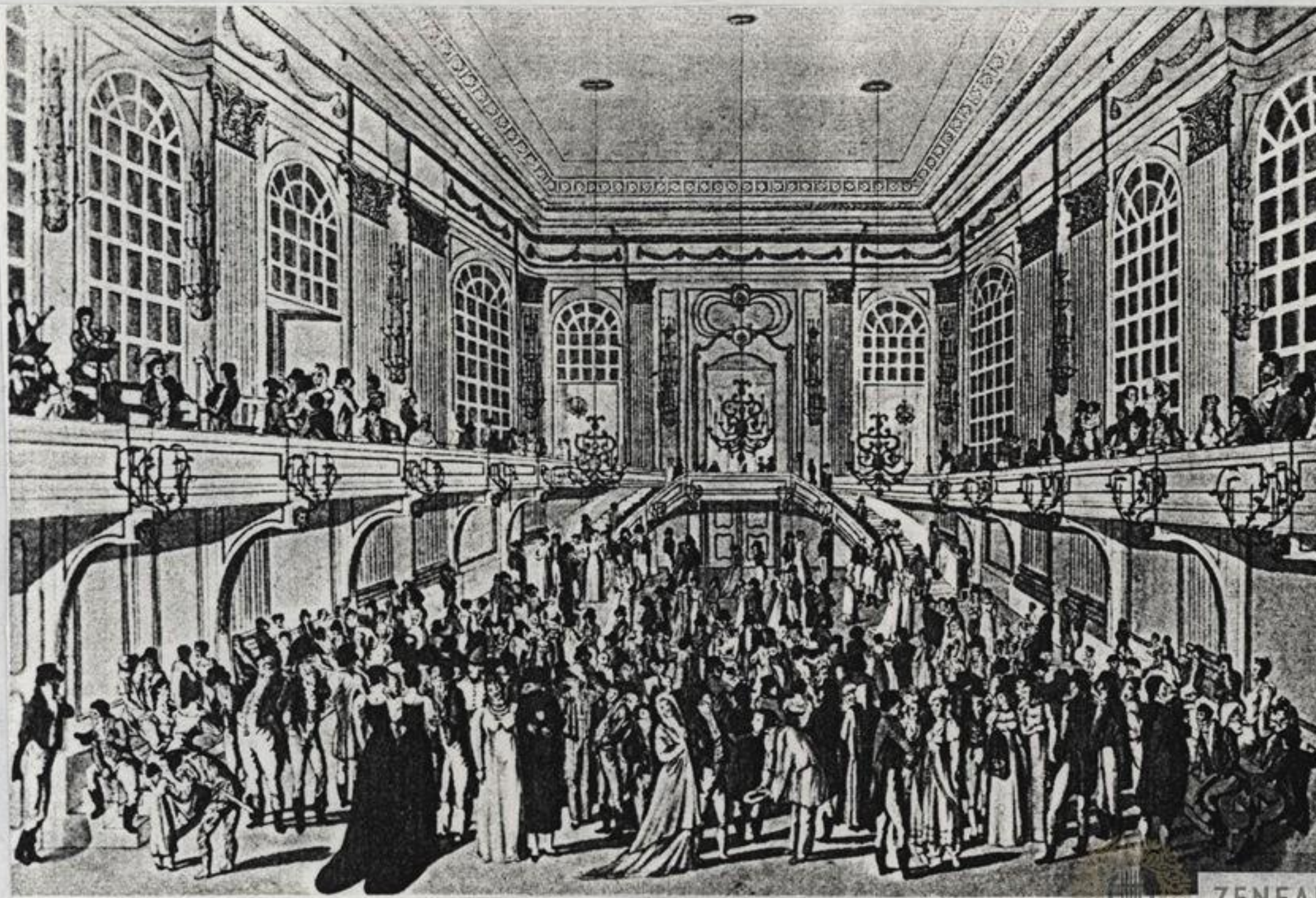
Itáliai körútja során értesül a nagy pesti árvízről

1838. A nagy pesti árvíz.

Liszt

Bécs

Sonntag den 29. April 1838,
um die Mittagsstunde,
wird
Franz Liszt
sein zweites
CONCERT
im Saale der Gesellschaft der Musikfreunde
zu geben die Ehre haben.

Vorkommende Stücke:

1. Große Sonate in As (erstes Stück und Scherzo), componirt von C. Czerny, vorgetragen von LISZT.
2. Liebeshoffenheit, von Fr. Schubert, gesungen von Herrn H. Eitge, 2. L. Hofmann-Sänger, begleitet von LISZT.
3. Declamation von Dñ. Marie Denker.
4. Etuden von Moscheles und Chopin, vorgetragen von LISZT.
5. Der Grillkönig, von Fr. Schubert, gesungen von Herrn H. Eitge, begleitet von LISZT.
6. La Sérénade e l'Orgia, Ranzel über Metier aus Rossini's Soireen, componirt und vorgetragen von LISZT.

Obgenannte Mitwirkende haben ihre Leistungen aus besonderer Gefälligkeit für den Concertgeber bereitwilligst übernommen.

Sperresitze sind bereits vergriffen.

Eintrittskarten zu 1 fl. 20 kr. G. R.

Sind in der 1. L. Hof-Kassabehaltung des Herrn Joh. Hüllinger am Graben, und am Tage des Concertes an der Cassa zu haben.

Der Anfang ist um halb 1 Uhr.

Verdruckt bey J. B. Wallstetter.

ZENEAKADÉMIA
LISZT MŰZEUM

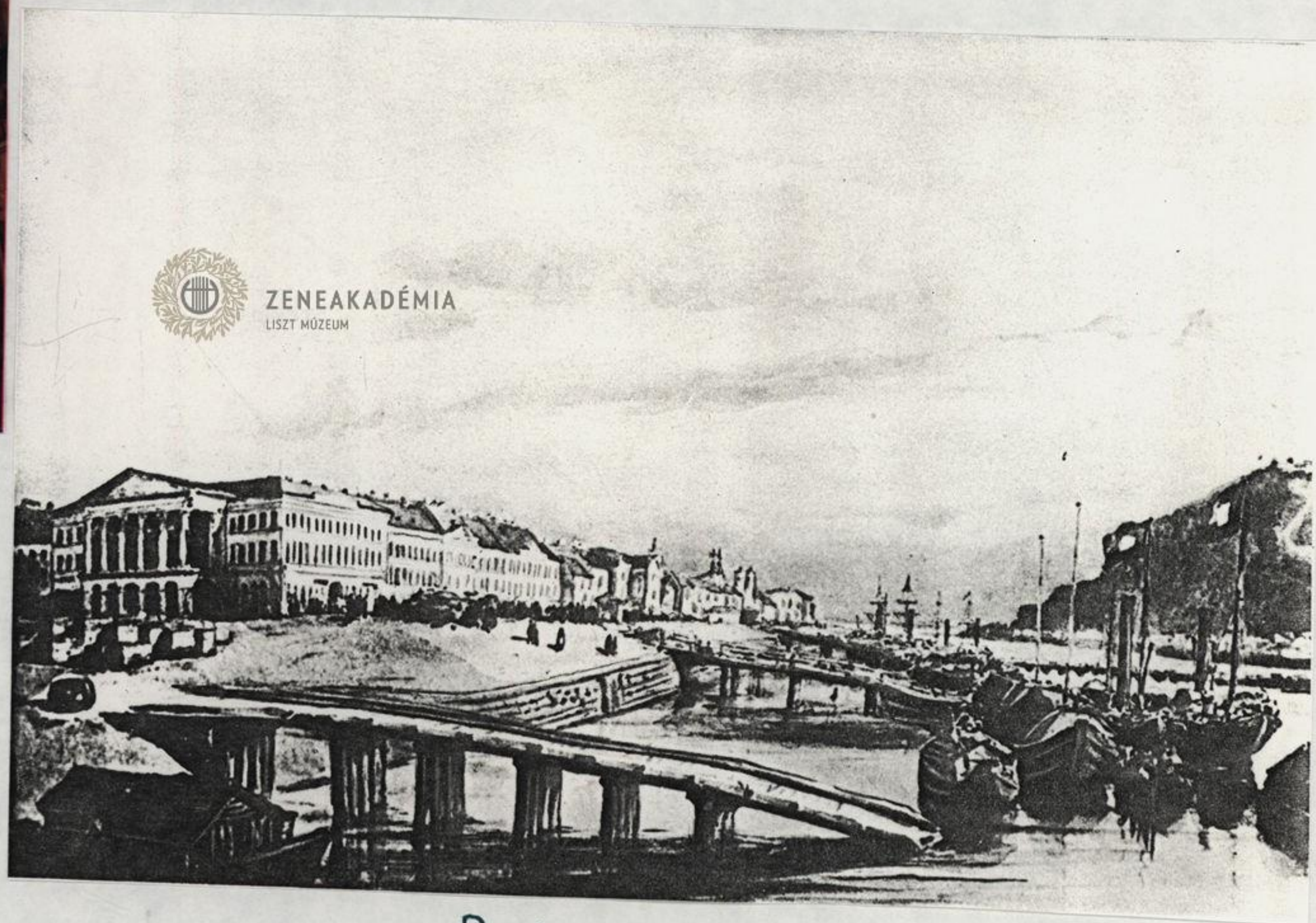

A műsor plakátja

„ÁRVIZI HANGVERSENYEK”

Pozsony után ismét Pest
(Itt találkozik Batthyány Lajos-
sal és Széchenyi Istvánnal)

ZENEAKADÉMIA
LISZT MÚZEUM

Pest

Liszt Ferenc

R. Schumann

„Hallottuk Lisztet. Nem hasonlítható össze semmilyen más művésszel, egyedülálló! Döbbenetet és csodálkozást kelt – és nagyon szeretetreméltó művész. Megjelenése a zongoránál leírhatatlan – originális jelenség – valósággal elmerül a zongoránál... Szenvedélye nem ismer határt...”⁴⁶

Majd később:

„Ha fékeznék erejét és tüztét – ki játszhatnék utána? .. És hol létezik a zongora, amely csak félig is visszatükröznék, amit tud és akar?”⁴⁶

C. Schumann

Mendelssohn

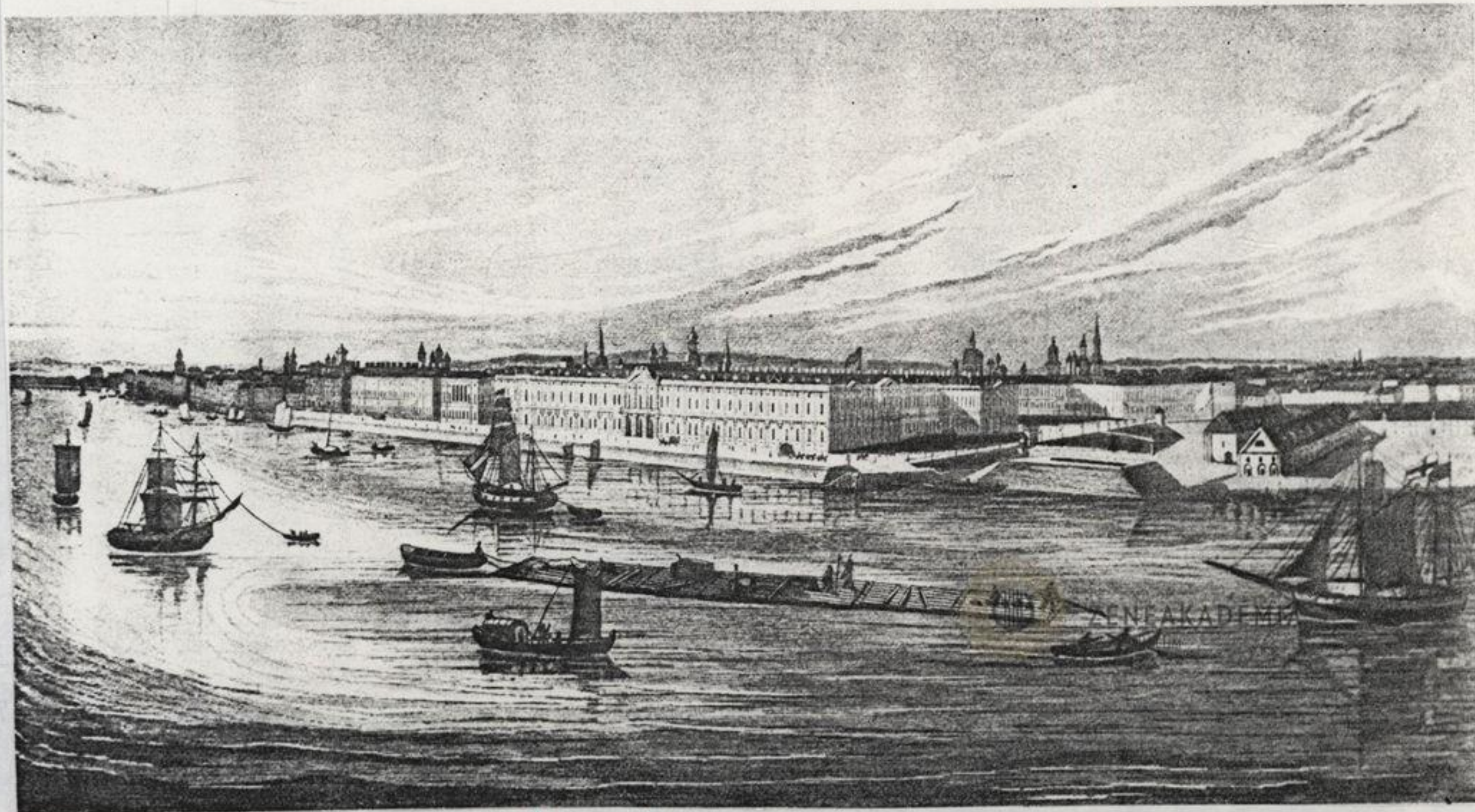
Gewanthaus hangversenyterme

Az orosz „ötök”

DIADALÚT OROSZORSZÁGBAN

Szentpétervár

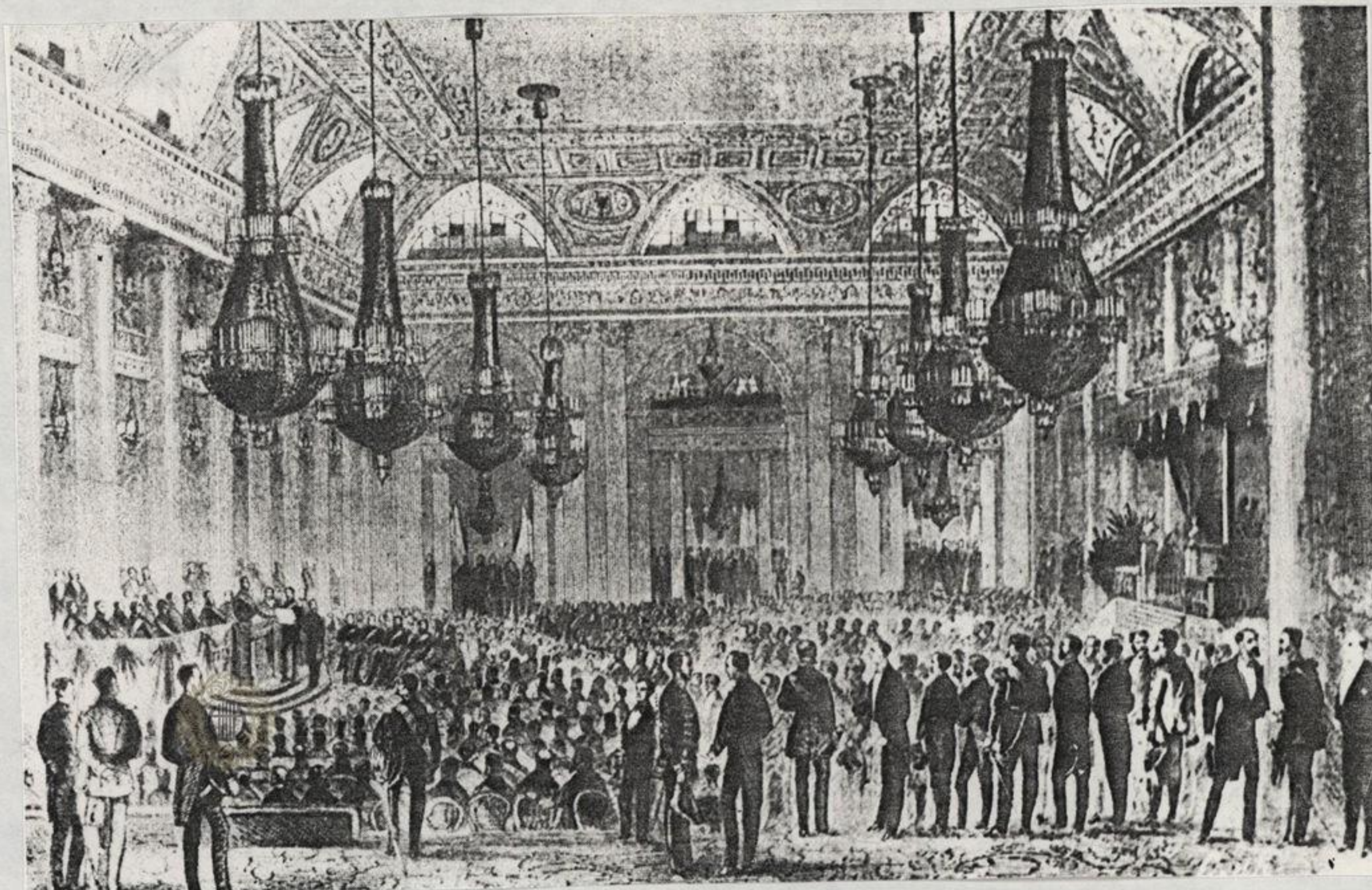

 Санктпетербургское
 ФИЛАРМОНИЧЕСКОЕ ОБЩЕСТВО
 въ изъясненіи граженія общаго къ Точному
 Французскому
 Союзному изъясненію. Его Император. Высочайш. Указомъ.
 Утверждено.

Санктпетербургъ. Апрѣля 12. года 1842. года.

Директора
 Г. В. Келлеръ.
 С. Г. Кайзеръ.
 М. Г. Стрѣлковъ.
 Л. Л. Басковъ.
 Александръ Петровъ.

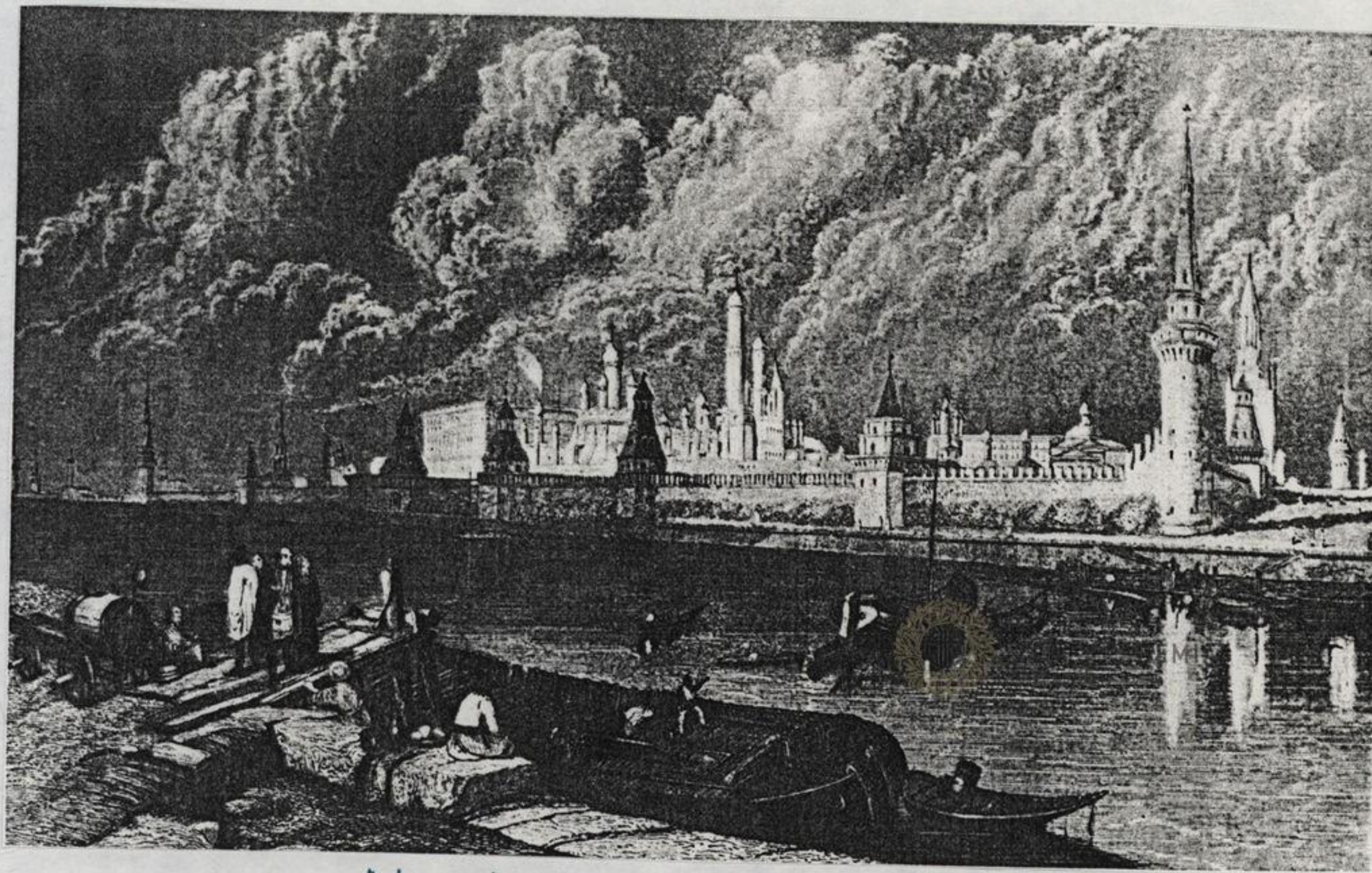
A Pétervári Filharmonia díszoklevele

A Szentpétervári Hangversenyterem

Sztaszov évtizedek múltán így emlékezik:

„Mi, Szerovval, a hangverseny után olyanok voltunk, mint az örültek... Megfogadtuk egymásnak, hogy ez a nap, 1842. április 8-a, most és mindörökké szent lesz számunkra... Olyanok voltunk, mint a szerelmesek, mint a megszállottak. Soha életünkben nem hallottunk ehhez hasonlót és soha nem találkoztunk ilyen zseniális, szenvedélyes, démoni egyéniséggel, aki hol orkánként száguldott, hol szinte szétáradt valami gyengéd szépség és grácia sugárzásában.”⁵⁸

Moszkva

18 4, 3

НА МАЛОМЪ ТЕАТРЪ.
 Въ Среду, 12 Маія,
Г. Ф. ЛИСТЪ,
 БУДЕТЬ ЗИМЪ ЧЕТОЪ ДАТЬ:
ПОСЛѢДНІЙ
КОНЦЕРТЪ.
 ПРОГРАММА:

1. Фантазія на мотивы изъ оперы: «Жидовка».
2. Ave Maria, соч. Шуберта
3. Мазурка соч. Шопена.
4. Польскій, соч. Шопена.
5. Фантазія на мотивы изъ оперы: «Пеллеа д'Анатолия».
6. Пирровинація на жидовскіи т. ма.

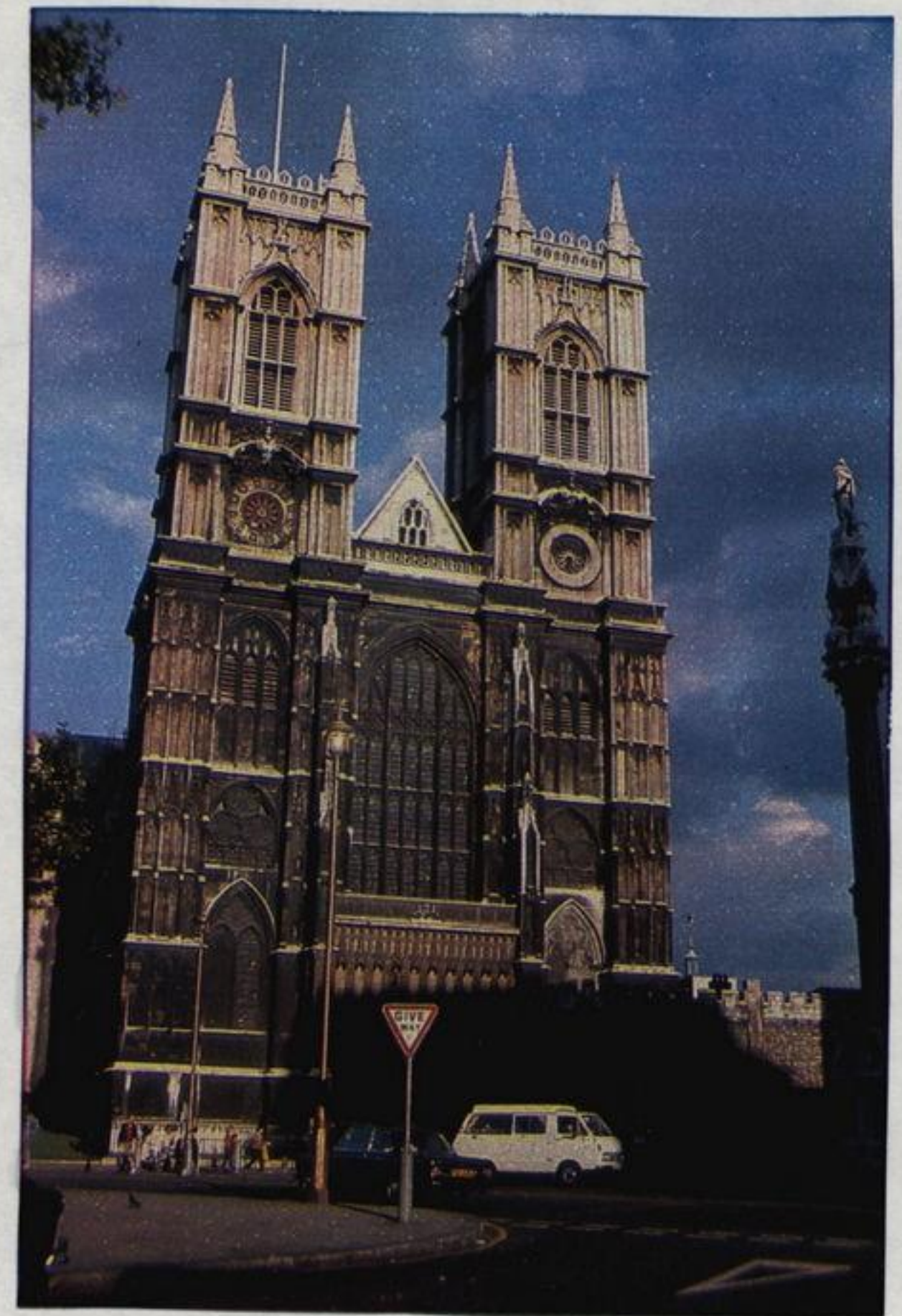
Г. ЧАБАТА будетъ пѣть двѣ аріи.

Фортепіано, на которомъ будетъ играть **Г. ЛИСТЪ,**
 работы **Г. Лихтенгаля,** въ С.-Петербургѣ.

НАЧАЛО ВЪ 8 ЧАСОВЪ

Билеты для сего Концерта ежедневно можно получать въ Маломъ Театрѣ.

A moszkvai hangversenyműsor

Újabb állomás: London

ZENEAKADÉMIA
LISZT MÚZEUM

125
186. A BONNI BEETHOVEN-
EMLÉKMŰ

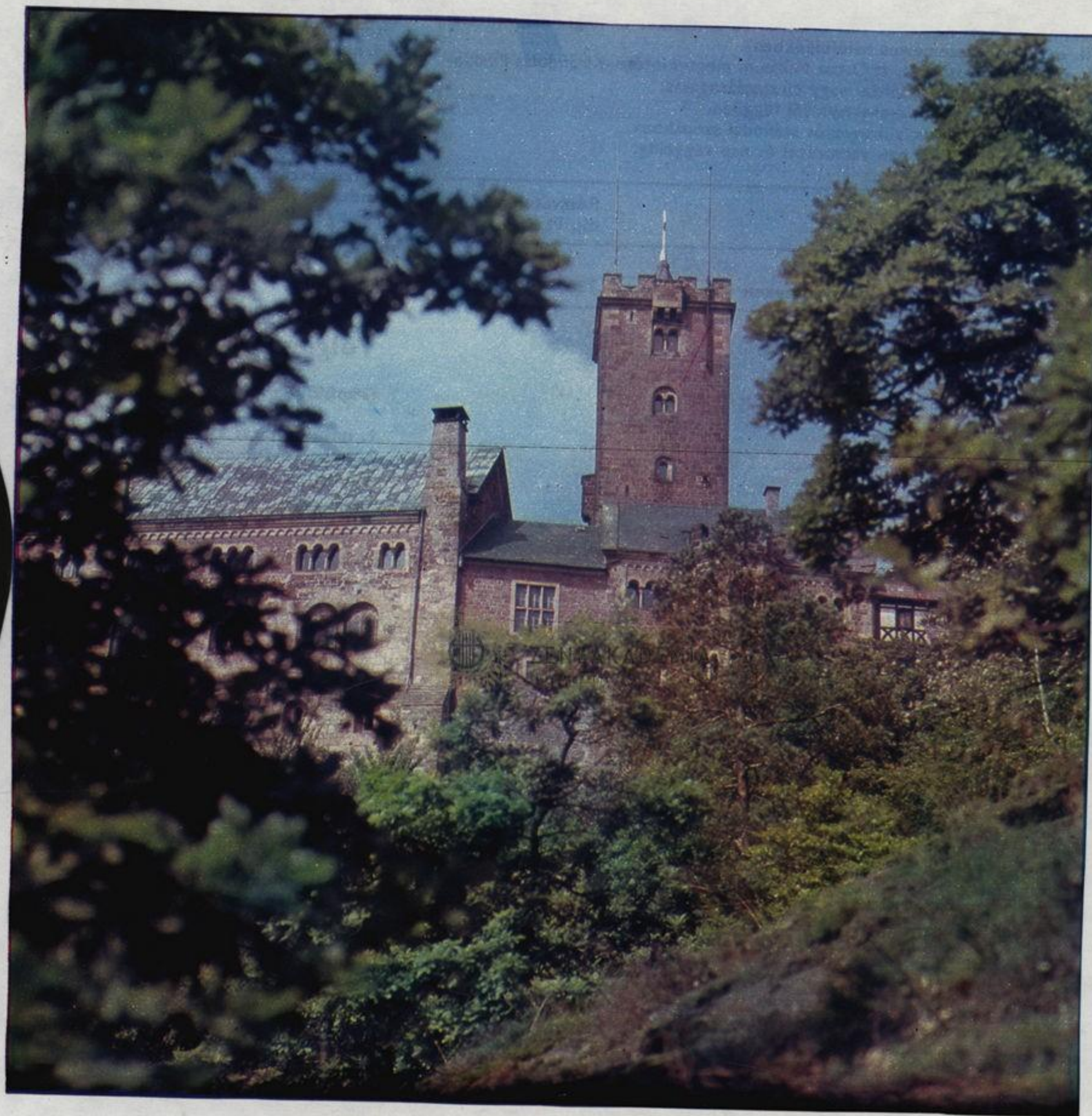

1845. VIII. 12.

Főrészt Liszt áldozatosságának köszönhető a bonni Beethoven emlékmű

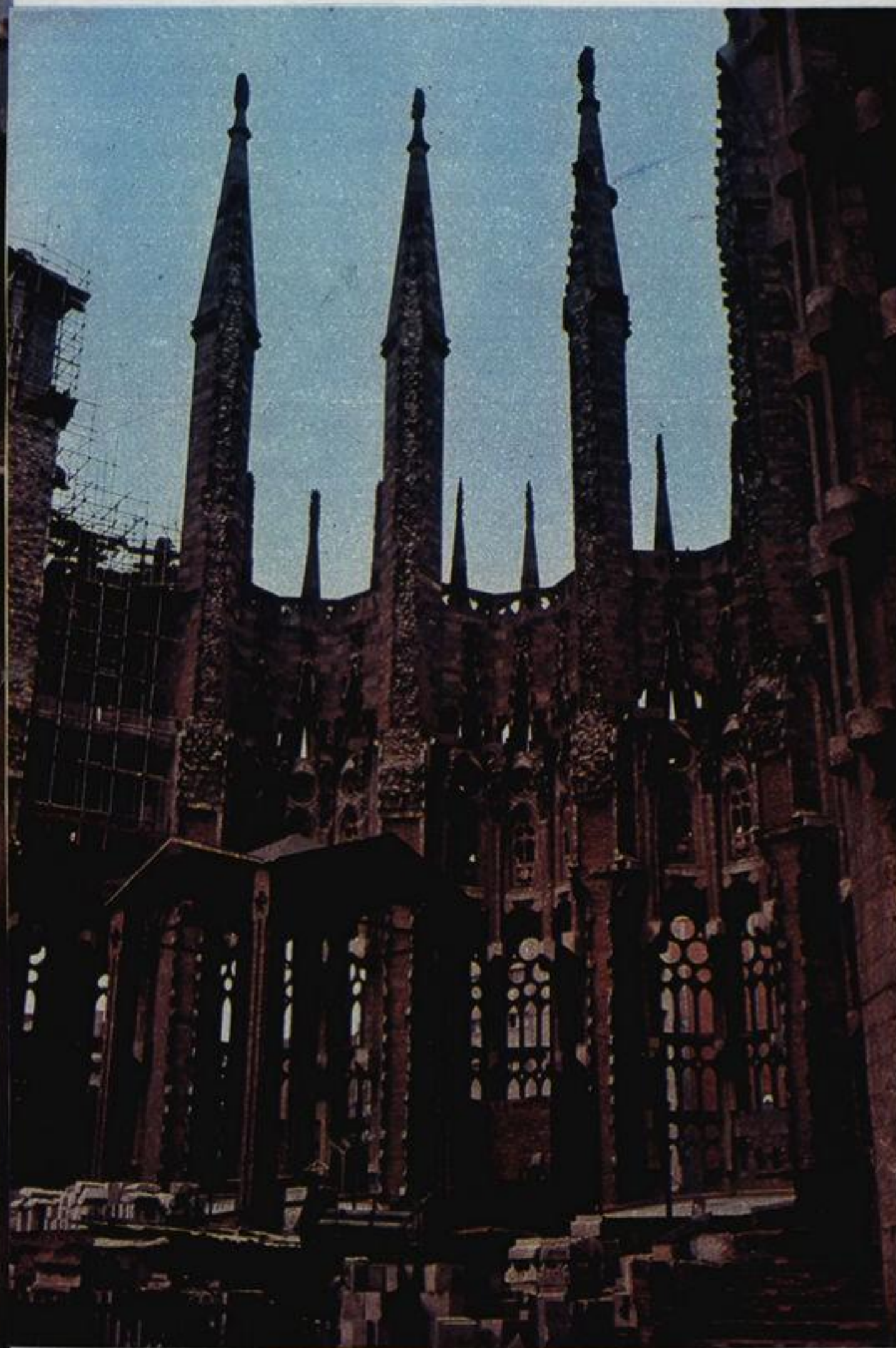

Marie

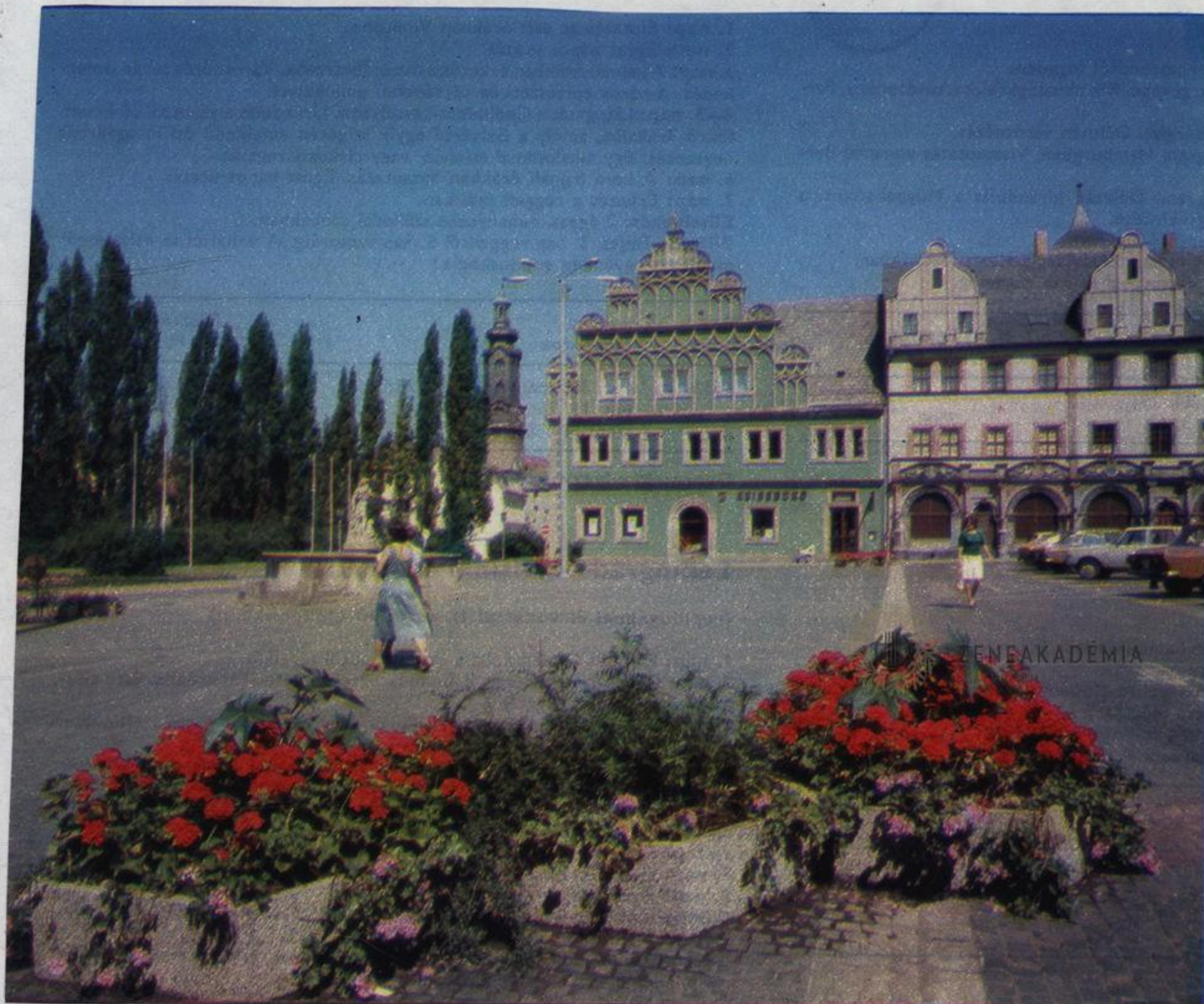

A három gyermek

Új állomás: az Ibériai félsziget

Madrid

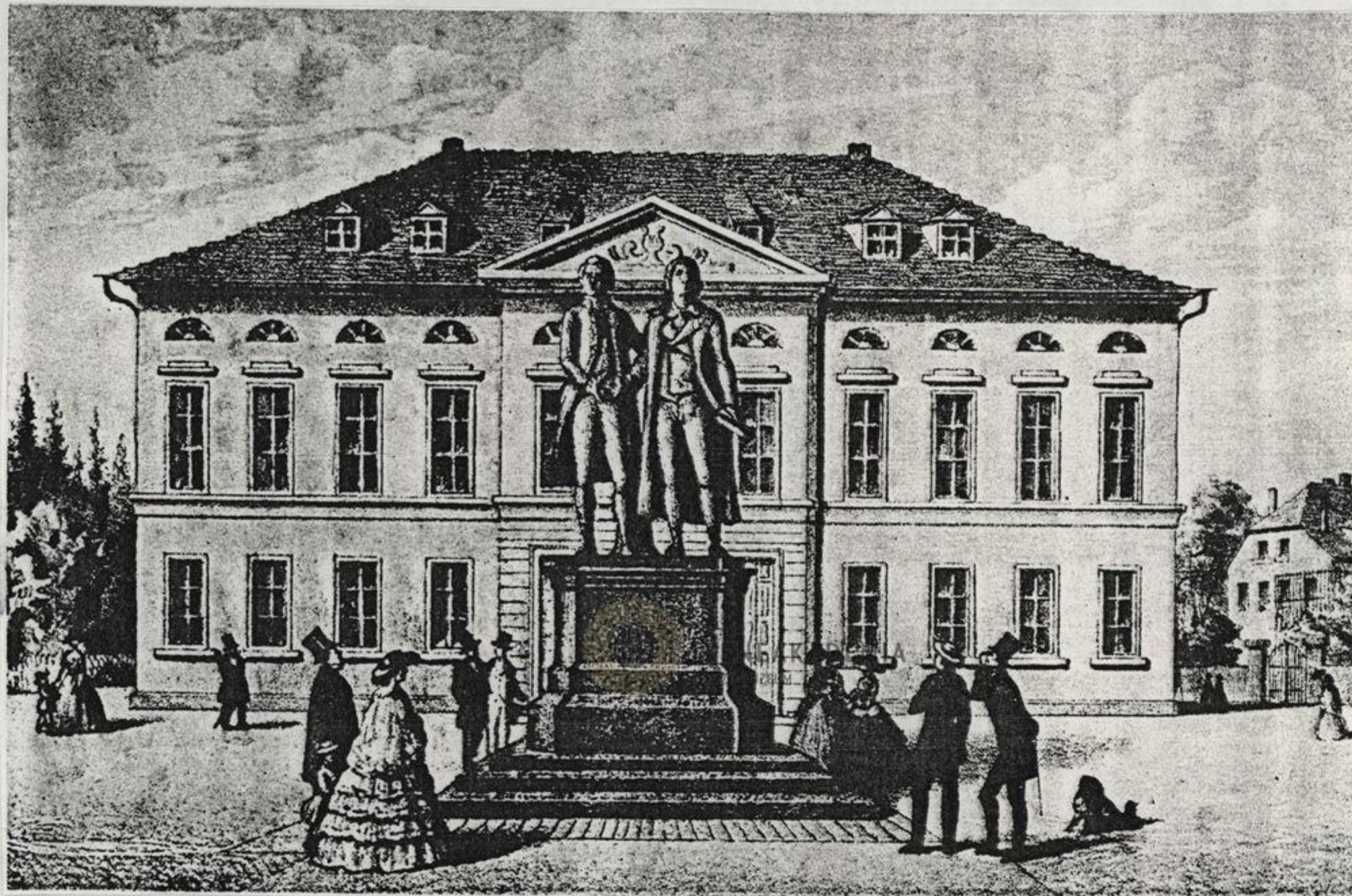
Weimar

AZ UDVAR

A dolgozószoba

Weimar

Az Opera

Liszt weimari működésének központi területe az opera. Már 1846-ban így írt Carl Alexander nagyhercegnek:
„Célom, mely ez idő szerint mindenek előtt és fölött fontos nékem: meghódítani elképzelésem számára a színházat...”⁸⁰

Gluck

Anfang dieser Vorstellung halb 7 Uhr.
Hof-Theater.
 Weimar, Sonnabend den 24. Juni 1854.
 Bei festlich erleuchtetem Hause:
 Zum Erstenmale:
Alfonso und Estrella.
 Romantische Oper in drei Akten. Musik von Franz Schubert.

Donregato, König von Leon.	Dr. Böser.
Estrella, sein Tochter.	Dr. Meide.
Alonso, sein Bruder.	Dr. Wapenbofer.
Trolla, entthronter König von Leon, in den Gebirge bei Oricho	
lebend, unter dem Namen: Bernardo.	Dr. Meide.
Alfonso, sein Sohn.	Dr. Liebert.
Ein Anführer der königlichen Leibwache.	Dr. Fuhrmann.
Guilto, ein Hirt.	Dr. Knopp.
Krieger, Anführer derselben.	
Landwirth. Jäger. Estrella's Frauen.	
Hirtin. Berichworn.	

Zeit: 700.
 Die Handlung spielt theils in der Residenz Oricho, theils in den nahen Gebirgen.

Zu Anfang der Vorstellung:
Fest- Ouverture.
 Componirt von A. Krumpholtz.

Nach dem Schluß der Oper:
Fest- Marsch.
 Nach zwei Abschnitten des Sängerkreises auf der Werbung von Wolfram von Eschenbach
 und Heinrich von Viterben, orchestirt von B. Stolz.

Sechste Vorstellung im Fünften Abonnement.
 Die Preise der Plätze sind bekannt.
 Anfang halb 7 Uhr. Ende nach halb 10 Uhr.
 Das Theater wird halb 6 Uhr geöffnet.
 Die freien Entrées sind erst halb 7 Uhr gültig.
 Schluß der diesjährigen Theater- Saison.

Alfonso és Estrella

Schubert

Berlioz

"Benvenuto Cellini"

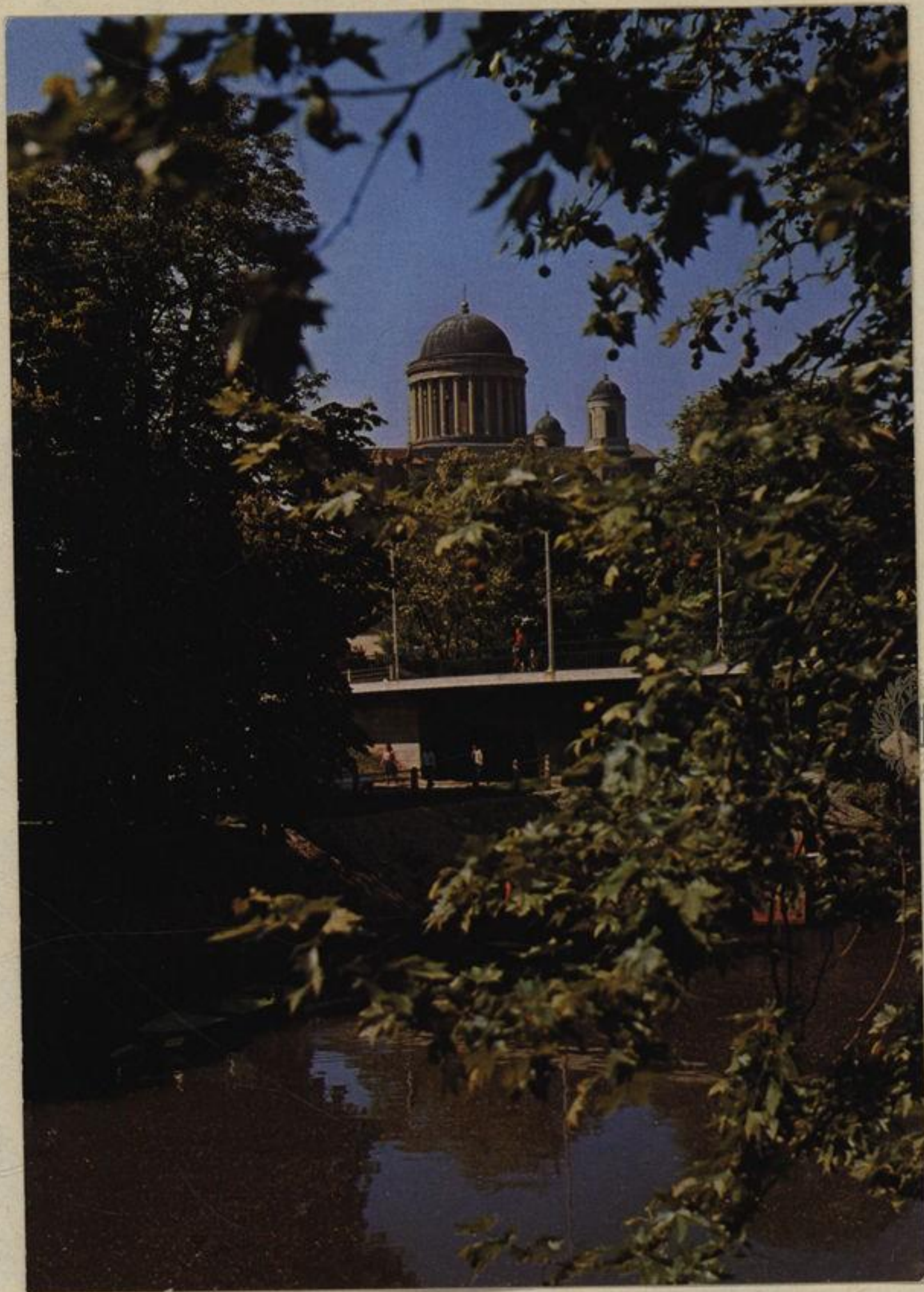
Wagner

„Lohengrin”

„Vagy becsületesen (vagy inkább szégyenkezve) megbánja színházunk, hogy valaha is gondolt arra, hogy színre viszi a tragikai és lírai mesterműveket, beleértve a *Tannhäusert* és a *Lohengrint* is, és testestül-lelkestül a pangás, a végelgyengülés és a legostobább elcsépeltség alvilági isteneinek szenteli magát... vagy haladnia kell, emelkedni, fejlődni és megszerezni minden lehetséges fényt, abban az irányban, amelyre 18 hónap óta indítják.”⁸²

Esztergom

Weimarban készül el az Esztergomi mise

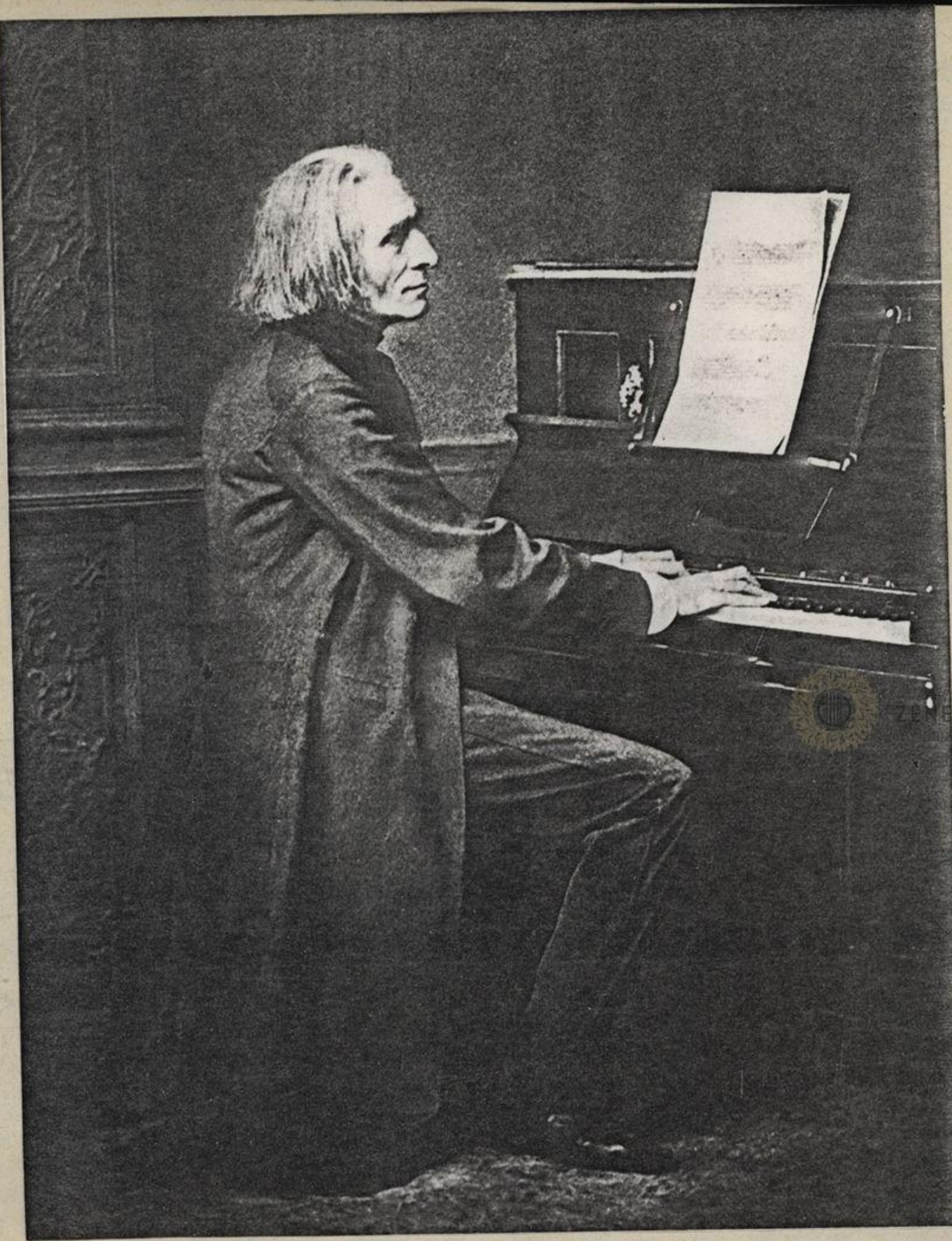
1856.

ZENEAKADÉMIA
LISZT MŰZEUM

269. AZ ESZTERGOMI MISE PÁRIZSBAN

1866.

A KORONÁZÁSI MISE

Mátyás templom

1867.

Baratai körében

Weimar

Róma

NEAKADÉMIA
T MŰZEUM

Róma nem váltotta be a hozzáfűzött reményeket. Nem vált otthonná – sem az alkotó, sem a magánember számára.

A hatvanas évek végére három város lett Liszt otthontalanságának központja: Weimar, Budapest, Róma.

Weimarban az Altenburg helyett a „Hofgärtneri” (a mai Liszt-ház) lesz átmeneti „otthona”. Itt sereglenek köré leginkább tanítványai, a mesteri zongorázás jövő képviselői. Innen látogatja és vezeti az évenkénti zenei fesztiválokat, a Tonkünstler-Versammlungen-eket.

Pest

Liszt levele Schwendtner apátnak

Híres emberek levelezése mindig is érdekelte az olvasókat. Költők, művészek levelezését haláluk után összegyűjtötték, majd előbb-utóbb közkinccsé is tették.

Érdekes is ez az eredetileg intim szándékból fakadó műfaj, amely sokszor szándéktalanul is többet árul el írójáról, mint az sejtette volna. Ezért is van a levélnek idő múltával dokumentumértéke: lehet kortörténeti adalék, ténybizonyító tanú, néha szerzője tükörképe is.

Liszt Ferencet hosszú éveken át meleg baráti szálak fűzték a volt szabadságharcos Schwendtner Mihály budapesti belvárosi apát-plébánoshoz, aki 1865-től állandó szíves vendéglátója is volt a magyar fővárosba látogató művészeknek, míg csak az saját pesti lakáshoz nem jutott. Nyilvánvaló, hogy levélváltás is történt közöttük, és az talán nemcsak az érkezések bejelentését, a vendéglátás megköszönését tartalmazta. Érdekes lenne tudni a barátság eredetéről is. Mindezt azonban belepte az idő pora: Liszt Ferencnek Schwendtnerhez intézett levelei mind mostanáig nem kerültek elő, egyetlenegy kivétel, amit 1893-ban közölt a nyolckötetes lipcei *La Mara* kiadás: „Franz Liszt's Briefe”. Ennek az első, teljességre törekvő Liszt-levélgyűjteménynek II. kötetében a 42. levél az alább következőkkel nyelmből fordított levél. (A kötet jegyzetben utal arra, hogy eredetije, a kézirat „Lavner Teréz kisasszony tulajdona Pesten”. Lavner Teréz az akkor már nyolc éve halott Schwendtner Mihály unokahúga, haláláig gondviselője, örököse volt. Bizonyos, hogy több levél is lehetett birtokában. Ezt a — talán első — Liszt-levelet adta át közlésre, amiben személyére vonatkozó utalások is vannak. Sorsával, és vele a Schwendtner-hagyatékban lévő többi levelével tudomásom szerint még nem foglalkozott a Liszt-kutatás. Zenetörténeti érdekessége nincs is, — annál inkább emberi tanulságai: tömören bár, de határozottan tanúsítja Liszt őszinte hazafi és katolikus voltát, törekvéseit.)

Főtisztelendő Úr és Barátom,

Hajlékomban visszatérve nem mulaszthatom el, hogy ismételten szívből köszönetet mondjak Önnek mindazért a jóságért és szívéllyességért, amit olyan szokatlanul nagy mértékben megnyilvánított irántam a pesti belvárosi plébánián való tartózkodásom alatt. Az ott annyira kellemesen eltöltött öt hét — hála az Ön jóakaró gondoskodásának — ottlétem kiolthatatlan fénypontja marad. Figyelmeztet és egyszersmind erősít és bátorít annak a művészi feladatnak további folytatására, ami előttem áll. Míg remélem, hogy Főtisztelendőségem továbbra is megtartja baráti és nemeslelkű együttérzését, arra kérem, esedezzen Isten áldásáért ahhoz, hogy mindig jó hazafinak és az egyház gyermekének mutakozzam.

Fűzhetek ehhez még egy kérést? Október 22-én (születésnapomon) a pesti ferencesek templomában már több éve misét mondanak, amelyben a „Memento Domine”-nél megemlékeznek rólam. Főtisztelendőségem lelkére kötöm azt a kívánságomat, hogy ugyanazon a napon hasonlóképpen cselekedjenek a belvárosi templomban is.

Őszinte nagyrabecsüléssel és hálával maradok Főtisztelendőségemnek híve és tisztelője

F. Liszt

ZENEAKADEÉMIA

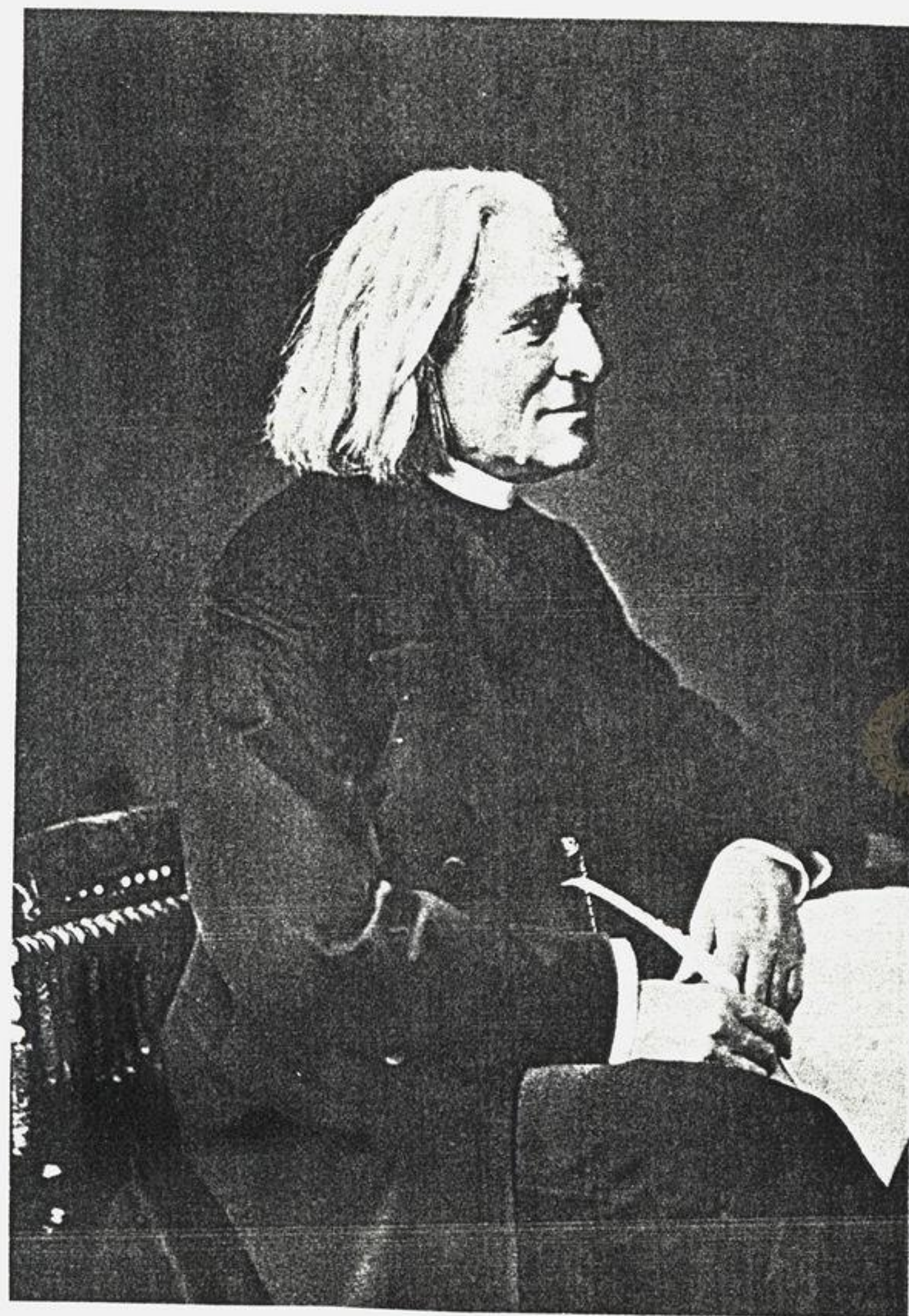
LISZT MŰZEUM

Vatikán, 20. Szeptember 65.

Alázatos üdvözleteim a reggeli kávék szeretetreméltó elkészítőjének — Rézi kisasszonynak —, aki a belvárosi plébánia igazi magyar vendégszeretetét hasonlíttatlanul kellemesen irányítja és ékesíti. Megengedem magamnak, hogy Rézi kisasszonynak hamarosan egy pár római apróságot küldjek. Csekélységem medaillonjának elküldéséről, amit Rietschel mintázott meg mesterien, Bülow gondoskodik. Köztudomású, hogy Rietschel a Lessing-szobor (Braunschweigen), a Goethe—Schiller szoborpár (Weimarban) stb. szobrásza.

Igy végződik a levél. Szükséges szólni az említett medaillonról is, amelyet Ernst Rietschel, a 19. századi neves német szobrász és a drezdai művészeti akadémia professzora négyévi weimari tartózkodása idején készített. A Goethe—Schiller-szobor megalkotása közben ismerkedett meg közelebbről Liszttel, barátok lettek, és 1852-ben vagy 54-ben (a forrásközlések eltérnek) fejezte be a muzsikusz márványból faragott profil képét. A márvány medaillon után készítette el nem sokkal később *Angelica Factus* művésznő a már sokszorosításra is alkalmas, kisebbített gipszmásolatát Rietschel művének. A márvány eredeti is, az első gipszmásolat is megtalálható Weimarban a Goethe- és a Liszt-Múzeumban. Valószínű, hogy Rézi kisasszony is egy ilyen másolatot kaphatott ajándékba.

Az idei Liszt-évforduló alkalmából Weimarban ismét sokszorosították a medaillont az ünneplő közönség számára.

1872.

BAYREUTH

322 WAGNER

323 COSIMA

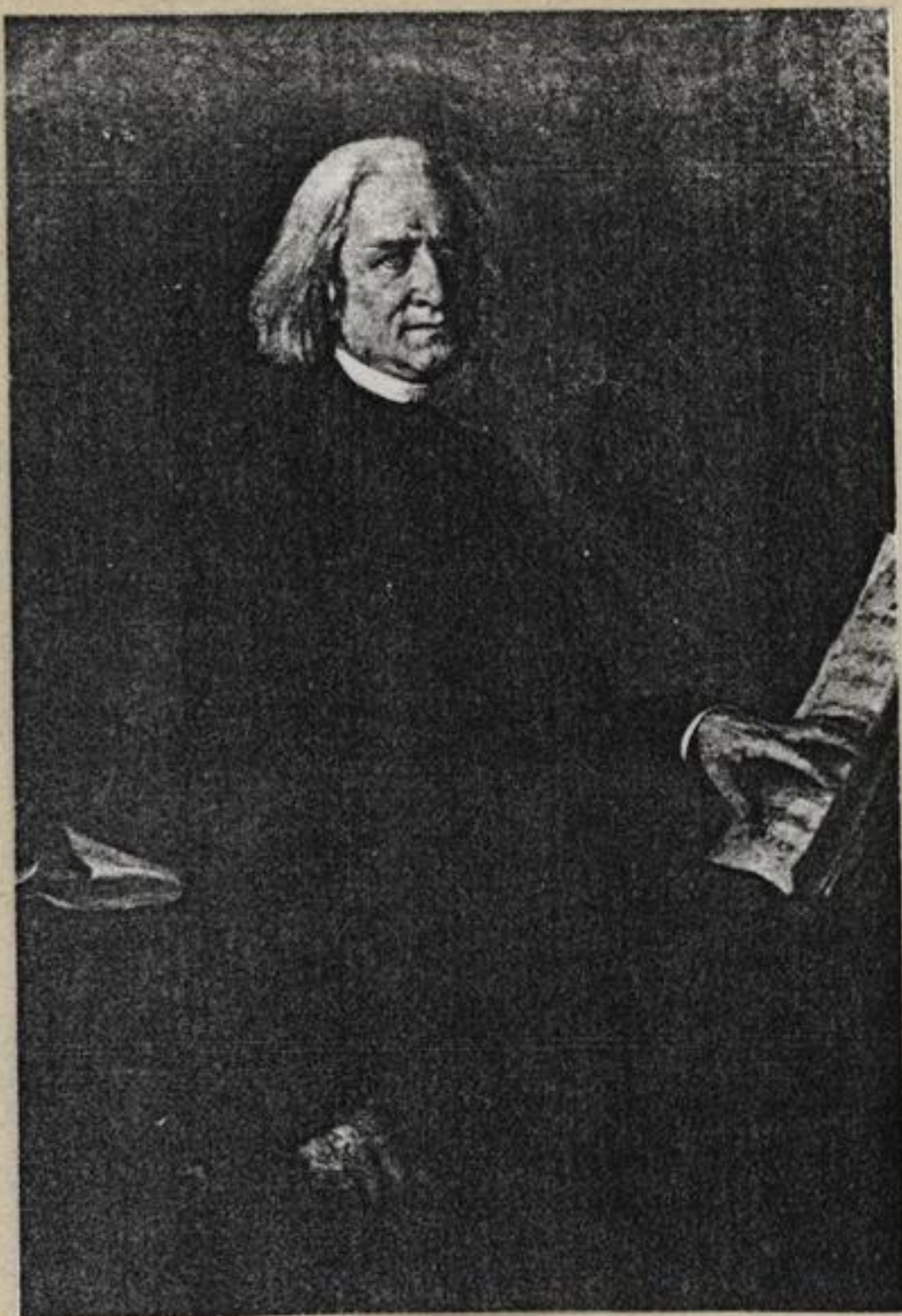
ZENEAKADÉMIA
LISZT MŰZEUM

Liszt életének egyik „vezérmotívuma” Wagner. Legtöbbet ő küzd a wagneri mű érvényesüléséért. Leánya, Cosima válása és Wagnerhez távozása szakadást idéz elő köztük.

1872. május 22-én, Wagner születésnapján ülik meg Bayreuthban az „ünnepi játékok házának” alapkövetését.

Wagner hívó levele május 18-án kelt.

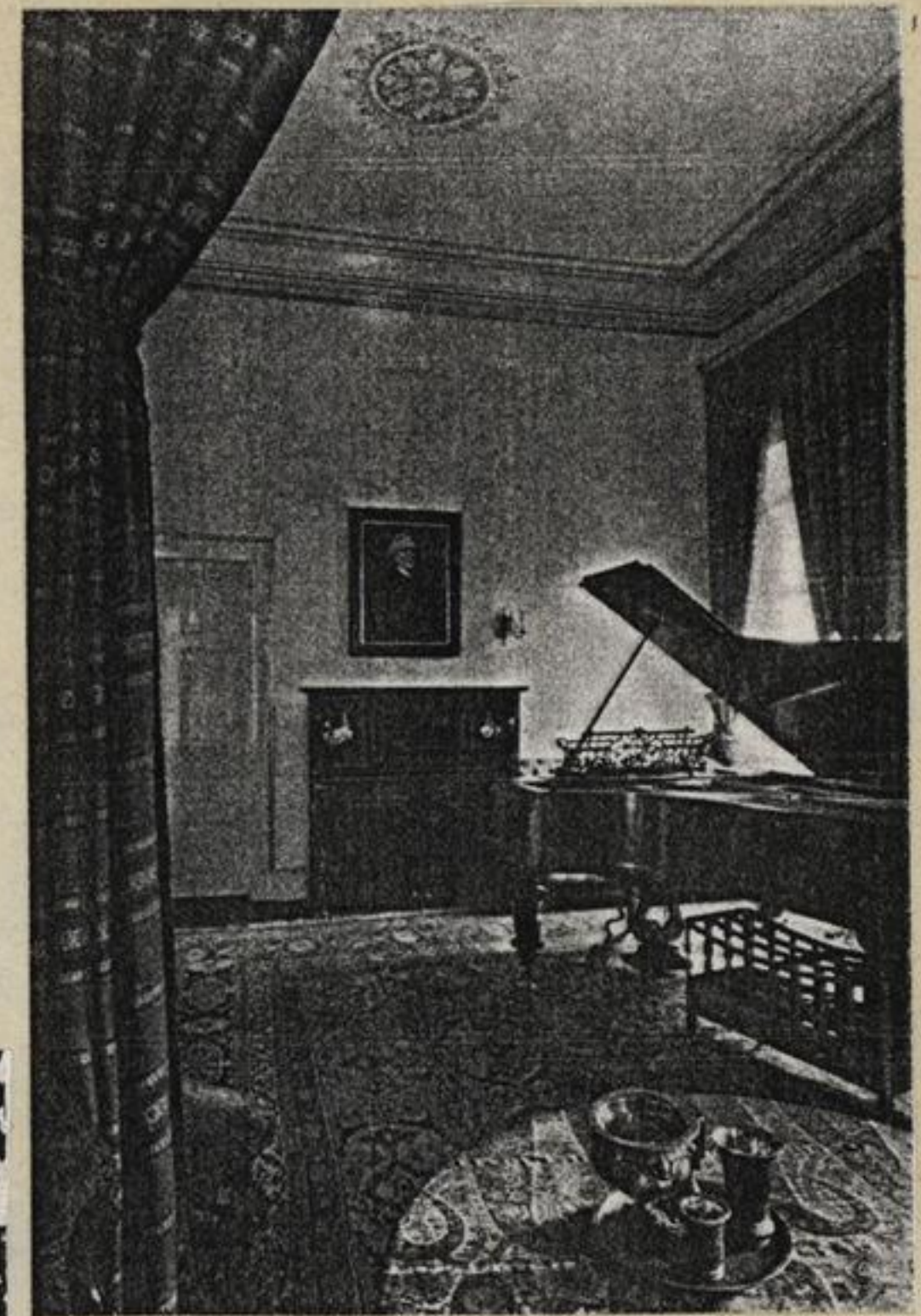
„Úgy léptél életembe, mint a legnagyobb ember, kihez valaha is fordulhattam

Than Mór portréja

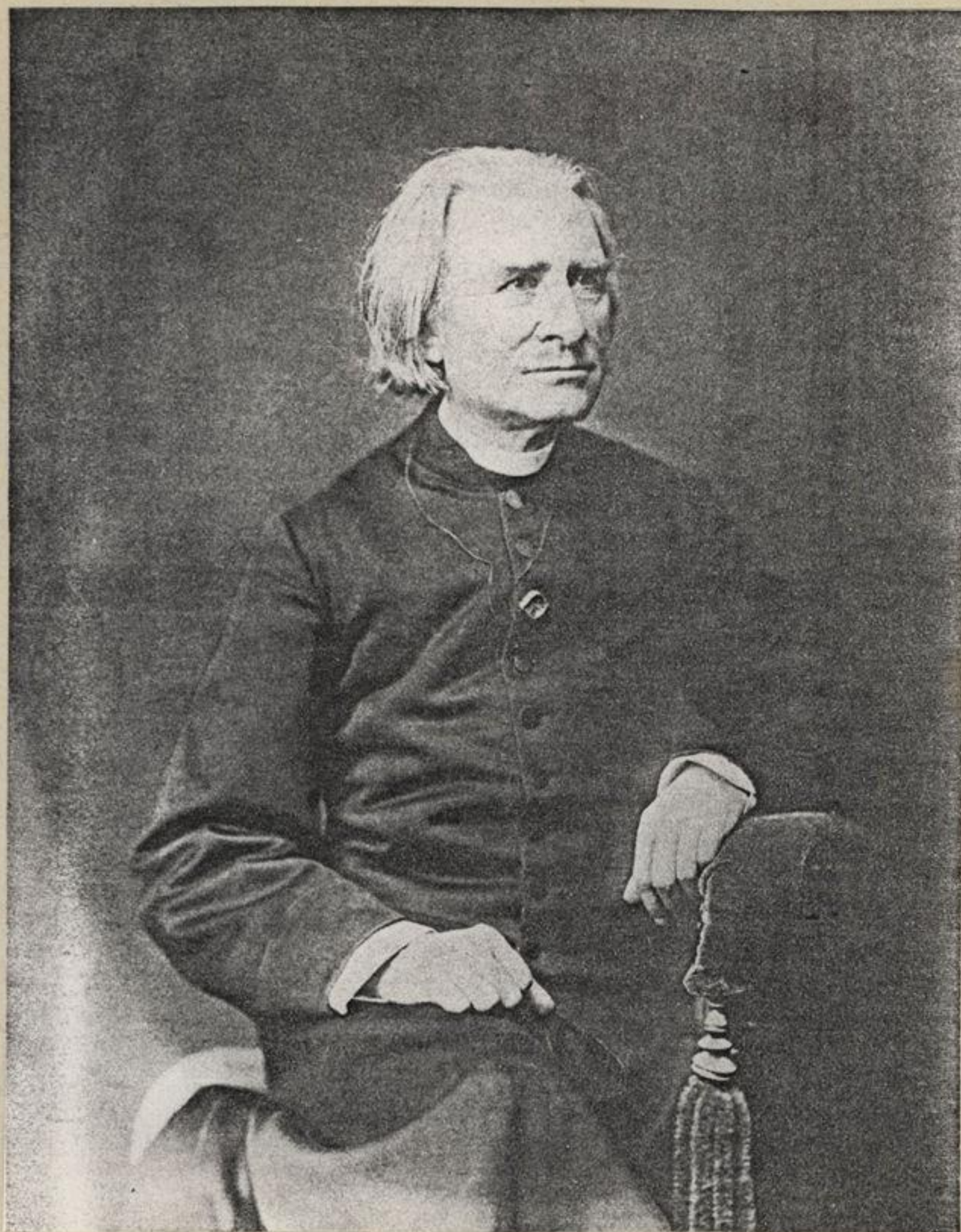

A weimari Liszt-ház

zeneszaion

"Magyar vagyok"

ZENEAKADÉMIA
LISZT MÚZEUM

eigene Classe für das "ungarische
Volklied" ^{und seine Entwicklung} zu bestellen. Man darf mir
wohl gestatten, das ungeachtet meiner beklagens-
werthen Unkenntnis der ungarischen Sprache,
ich, von Geburt bis zum Tode, in Ungarn
und Sie, Magyar verblieben, und demnach
die Cultus der ungarischen Musik ernstlich
zu fördern wünsche.

201

Rómában érvényesül leginkább európai rangja, (bár gyakran több fény kíséri személyét, mint művét). A feltörő új muzsikus-nemzedék egyre inkább felé fordul és tőle részesül továbbvivő megértésében.

„Nyilván megengedtetik nékem, hogy tekintet nélkül a magyar nyelvben való sajnálatos tudatlanságomra, születésemtől síromig szívemben és érzületemben magyar maradjak és ennekfolytán a magyar zene kultúráját komolyan fellendíteni óhajtsam.”¹¹³

A karmester

A díszoklevél

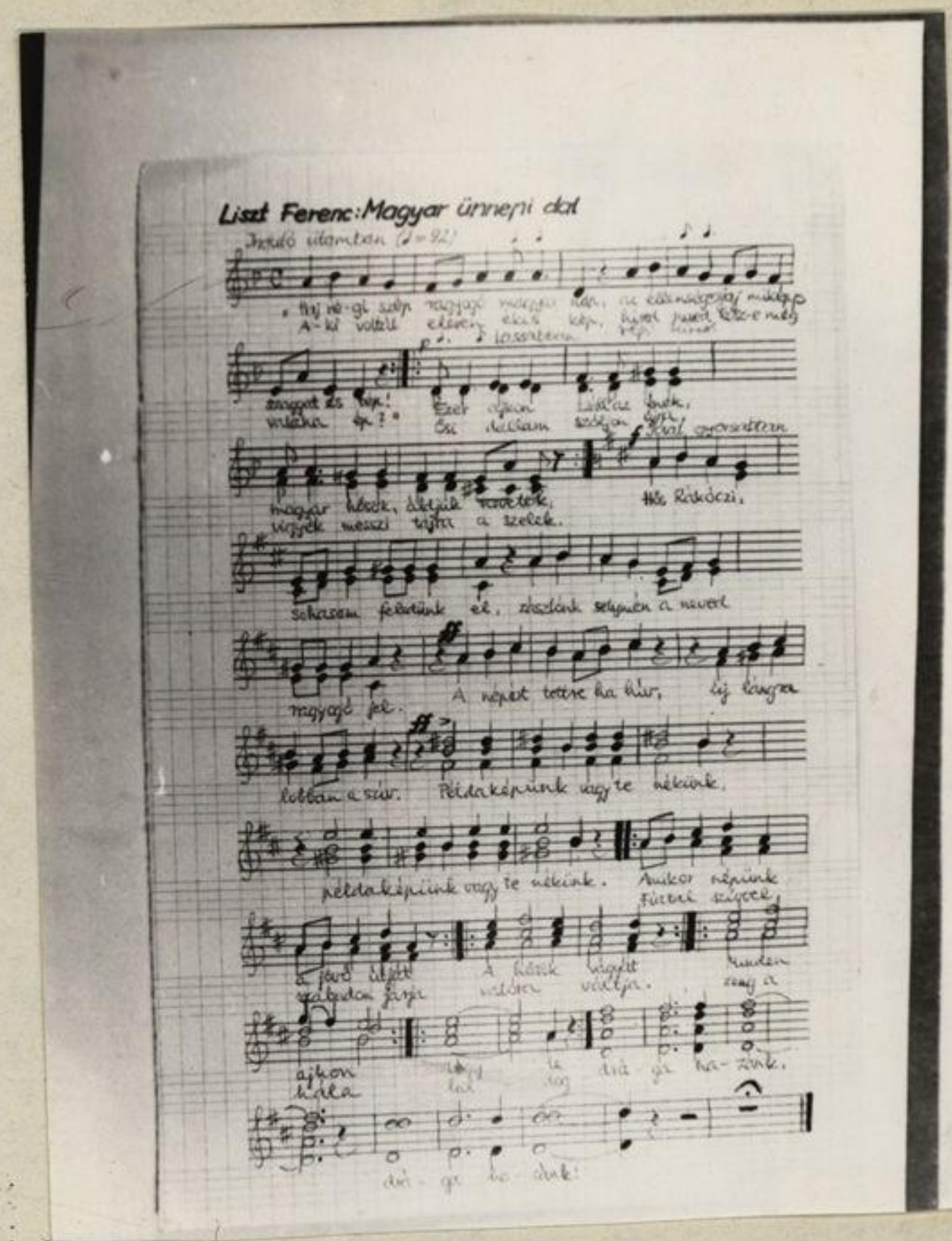

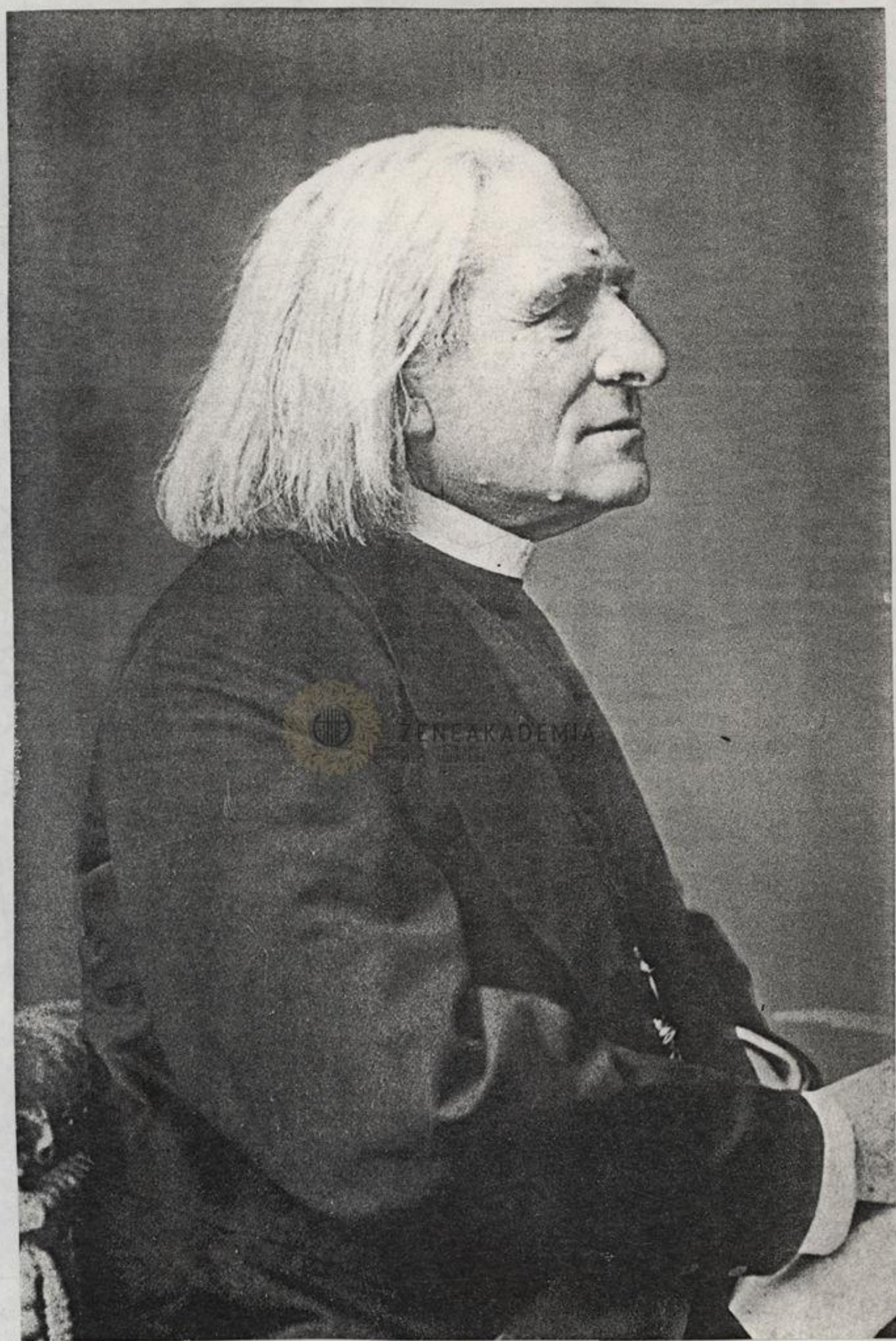
ZENEAKADÉMIA
LISZT MÚZEUM

1876-tól az Akadémia elnöke
Az igazgató: Erkel Ferenc

1875.

1877.

Pesten – a Zeneakadémia elnöke és mesteriskolájának vezetője. Weimarban – a tanításon kívül – a német zenei élet egyik irányítója.
„Nyugalmas és komoly szellemi koncentráció és megnyugvás: ez jellemzi a Villa d’Esté-ben való tartózkodásomat.”¹¹⁵

337. SZÉCHENYI ISTVÁN

338. DEÁK FERENC

339. TELEKI LÁSZLÓ

Magyar történelmi arcképek

ZENEAKADÉMIA
LISZT MÚZEUM

340. EÖTVÖS JÓZSEF

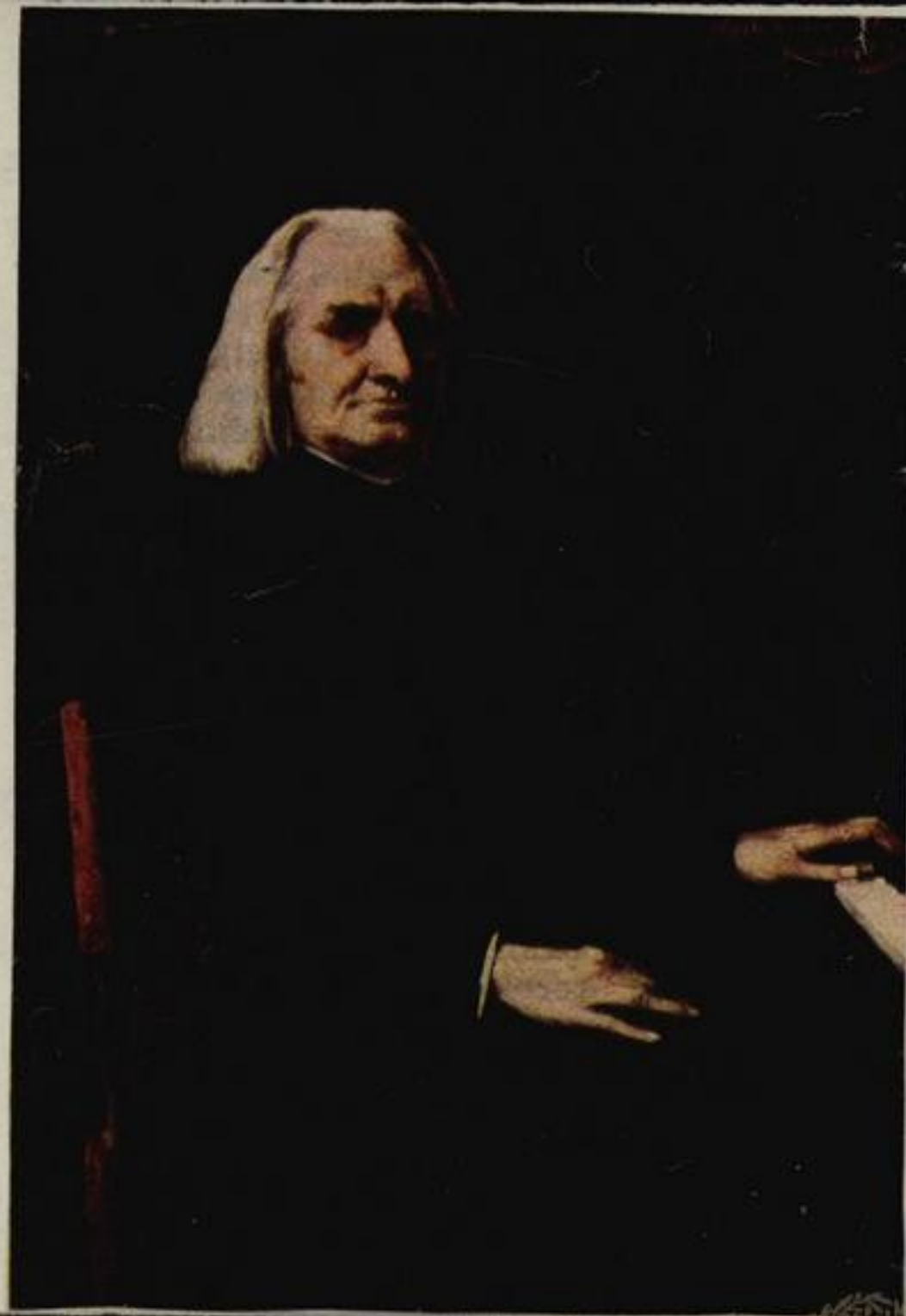
341. VÖRÖSMARTY MIHÁLY

342. PETŐFI SÁNDOR

343. MOSONYI MIHÁLY

Történelmi
háttérrel

A LISZT-PORTRÉ

ZENEAKADÉMIA
MŰKÖDÉSI SZABÁLYZAT

Ez a kép — eredeti mérete 130x89,5 cm —, amelyet itt most szemügyre veszünk, Munkácsy Mihály kezemunkája. Az akkor már világhíres magyar piktor colpachi kastélyában készült a világhíres zenésztől, Liszt Ferencről. 1886-ban. Vagyis minden idők — talán — legnagyobb zongoravirtuózának a halála esztendejében. Nem nemzeti elfogultság mondatja velünk ezt a minősítést. Jó tudni, hogy az ENSZ nevelésügyi, tudományos és kulturális szervezete, az UNESCO ajánlotta az egyik közgyűlésen a tagországoknak: megfelelő — méltó — módon emlékezzenek meg Liszt Ferenc (1811–1886) jeles kettős évfordulójáról.

Térjünk vissza a hatalmas park közepén álló colpachi Munkácsy-kastélyba, ahol 1886-ban a nagy szalon érdemel említést. A szalon zongorája mellett ül betegen, látását vesztve — öregén — Liszt Ferenc.

A festő — Munkácsy — harminchárom évvel fiatalabb.

Liszt Ferenc ekkor már maga volt a megtestesült puritánság.

Sötét kabátja alól felsötétlik a reverenda.

Nem így kezdődött. Hanem úgy, hogy — hajdan! — a csoda gyermeket, akire felfigyelt Esterházy Miklós herceg, Beethoven mestertanítványához viszik tanulni. Tizenegy éves, amikor első kompozíciója megjelenik. Tizenkét éves, amikor játékát Pesten így köszönti a sajtó: „Hazánknak nagy dicsőségére léssen.” Előtte a nagyvilág. Lába előtt a nagyvilág. És a nők...

Tizenhét éves, amikor Párizsban minden vágya, hogy pap lehessen. Haldokló apja így szól hozzá:

— Franci, nagyon féltetek a nőktől!

1865. április 25-én felölti a reverendát. Azt viseli Rjepin világhírű festményén. És azt, 1886-ban is, ezen a Munkácsy-festményen.

De van egy másik élete is. Rengeteg a barátja: Chopin, Berlioz, Victor Hugó Heine, Dumas, Delacroix. És Széchenyi naplója is őrzi a bejegyzést 1846. március 22-éről: „Liszt nagyon jó hozzám. Felette rokonszenvezem vele.” (1840-ben Liszt azt írta levelében Széchenyinek: „Ha megházasodik az ember, ha nem, mindenképpen megbánja.”)

És a művei... Oratóriumok. De szimfonikus költemények is. Kórus- és orgonaművek, de rapszódák is. Dalok. Zongoraversenyek. Átiratok. Egy opera. Missa solemnis (az esztergomi bazilika felszentelésére). Szekszárdi mise (az előadatlan).

És: Szerelmi álmok...

1867-ben jótékony célú hangverseny, fantasztikus helyárrakkal. A fantasztikus összebevétel Liszt megosztja, kiegészítve a saját bőkezű adományaival, a lipótvárosi templom, az írók segélyegylete, a bölcsőde, az árvaház, az irgalmas nővérek, a vakok intézete, a legényegylet, a protestáns árvaház, a zsidókórház, a ferencesek zárdája között. Mindenki hálás neki.

Egy sokszívű nemzet akarja hinni ma is hogy az övé. S a világ sem akar lemondani róla.

Munkácsy szólal meg:

— Kész... — mondja. — Mit szólsz hozzá?

— Nagyszerű! — mondja Liszt, pedig már nem sokat lát belőle.

Simon Gy. Ferenc

A temetési menet 1886.

Forrai Miklós:

„Fényt! Több fényt!” (1.)

— Liszt: Goethe-férfikarok —

Liszt Ferenc (1811—1886) kompozícióinak teljes jegyzéke három alapvető kiadásban hozzáférhető:

RAABE, Peter: Liszts Schaffen II. kötet (1931, 1968)

GROVE Lexikon, V. kötet; SEARL, Humphrey-Grove's Dictionary of Music and Musicians, 1954.

MILSTEJN: Liszt II. kötet; Zeneműkiadó Vállalat, 1965.

Raabe 673-at, a Grove-Lexikon 768-at, Milstejn 696 művet sorol fel. E számadat azonban csak számozás; tekintélyes mennyiségben egy-egy szám mögött több mű található: ciklusok, sorozatok, változatok.

A számok tükrében

tehát, és a három alapadat szerint is Liszt műveinek teljes jegyzéke ma sem végleges. A végleges jegyzék elkészítését több tényező hátráltatja. Így a világban szét-szóródott kéziratok ismerős, vagy ismeretlen lelőhelyei, az ott szunnyadó kincsek jegyzéke hiányos, sőt kiadatlan. Az ismertebb magángyűjtemények anyaga is felderítésre vár. (Sajnos, ugyanezt mondhatjuk Liszt levelezésének és irodalmi működésének tudományos felkutatásáról is.) Számadataink a fenti három gyűjteményre alapozódnak és így véglegesnek semmiképpen sem tekinthetők.

A nagy magyar géniusz a kb. 700 művének zömét (a továbbiakban azonban csak a legismertebb Raabe által felsorolt 673-at véve alapul) az alábbi három zenei területre írta:

a) Zongorára és orgonára (szóló, illetve zenekaros darabok)	
műveinek majdnem kétharmadát:	419-et,
b) Zenekarra:	39-et,
c) Énekhangra: dalt 88-at, a cappellát és kíséretes kórust 87-et	175-öt,
Egyéb területre:	40-et
	Összesen: 673-at.

(Feltűnő, de megérthető, hogy bizonyos terület: például kamarazene, szólóhangszerek, opera stb. szinte teljesen hiányzik munkásságából.)

Kórusműveiről

két táblázat ad érdekes felvilágosítást: egy időrendi és egy műfaji. Nem tévedés, hogy a fent megjelölt 87 kórusműből az alábbi táblázatokban 171 lett; említettük a számok (Raabe) nem mennyiségi, hanem sorszámok.

Időrendben — Liszt három életperiódusát véve alapul:

Időben:	Gyermek- és női kar	Férfikar	Vegyeskar	Összesen
1848-ig	2	37	8	47
1849—69 között	9	28	22	59
1870-től	5	17	43	65
Összesen:	16	82	73	171 mű

Szembevetendő, hogy a férfikarok jelentős részét az ifjú mester írja a 40-es években, de ez akkor európai jelenség. Ugyanezzel párhuzamosan (vagy ellentétben?) a vegyeskari művek mennyisége meredeken emelkedik: 8-ról 43-ra! Bizonyára Liszt saját művészi igényességének mércéjét emelte magasabbra, nagyszabású zenekari és orgonás kórusalkotásainak megteremtésével.

De azt is kiolvashatjuk az adatokból, hogy érdeklődési köre a „virtuóz” művek területéről az — elmélyültebb — *kórusmuzsika* felé vonzza (47—59—65!).

Műfajok szerint:

Időben	Gyermek- és női kar	Férfikar	Vegyeskar	Összesen
	vil. vall.	vil. vall.	vil. vall.	
1848-ig	0 + 2 = 2	29 + 8 = 37	2 + 6 = 8	47
1849—69 között	3 + 6 = 9	8 + 20 = 28	5 + 17 = 22	59
1870-től	1 + 4 = 5	5 + 12 = 17	2 + 41 = 43	65
Összesen:	16	82	73	171

A számok elgondolkoztató világából azonban kanyarodjunk a művészet, a kórusmuzsika területére.

Liszt valamennyi világi férfikarát csak vázlatosan is bemutatni és elemezni lehetetlen. (Összes világi férfikarának jegyzékét — táblázatban, adatokkal — az érdeklődő a LISZT FÉRFIKAROK c. kötet — Zeneműkiadó, Bp. 1959 — 83—84. oldalán találhatja meg.) Szabad legyen ezért ez alkalommal egyetlen szempont kiemelésével a hét Johann Wolfgang v. Goethe (1749—1832) férfikart kiemelni.

Goethével és a Fausttal az ifjú Liszt (aki iskolába soha rendszeresen nem járt) 19—20 éves korában, tehát 1830 táján ismerkedik meg. A negyvenes években írja meg a „világ vándora” hat zongorakíséretes Goethe-dalát és (egy kivételével) hét Goethe férfikarát is. Közülük kettőt, „A vándor esti dalá”-t és „A thulei király balladája”-t szólóra is, kórusra is.

Ismerjük meg őket, a részletes elemzés igénye nélkül, születésük sorrendjében. Az említett táblázatban közölt adatokat lehetőleg mellőzzük.

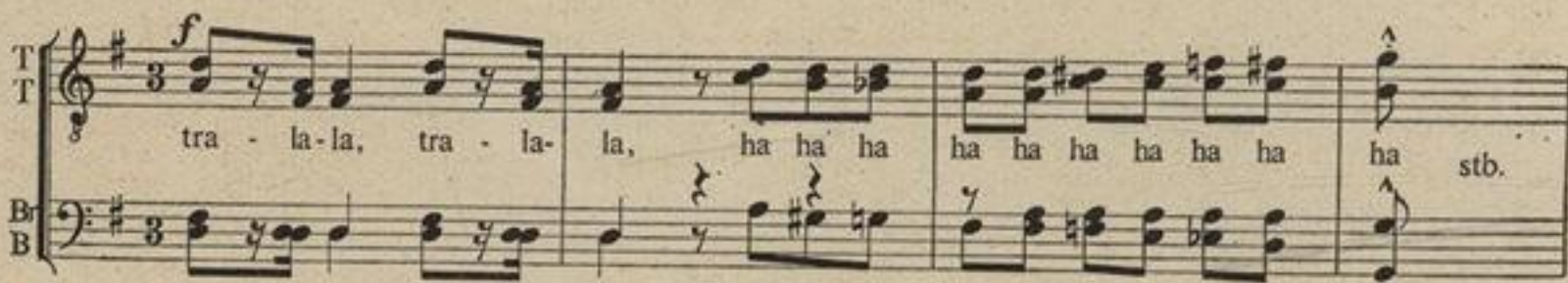
DIÁKDAL — STUDENTLIED (keletkezési éve: 1841)

A Faust I. rész Auerbach-pince jelenetében. Mefisztó népszerű „Bolhadal”-ának szomszédságában Brander „patkánymeséje” váltakozó-felelgető zenei megoldással refrénes szerkesztéssel hangzik fel a hahotázó, duhaj fiúk ajkán.

Ime a vers kezdése:

és a refrén második fele:

ÁRADJ TISZTA NAPSUGÁR — GOTTES IST DER ORIENT (1842)

A különböző keletkezési években született „Für Männergesang” 12. számú műve (Liszt összeállítása), záró darabja. Ünnepi hangú, méltán közkedvelt egyneműkar. Műsornytó vagy zárókórusként egyaránt jól bevált. Éppúgy, mint nyitó d-m-s-l, és záró, lejtő l-s-m-d dallama.

Andante

Rossa Ernő verse

Got - tes ist der O - ri - ent! Á - radj, tisz - ta nap su - gár, Got - tes ist der Oc - ci - dent su - gár.

A THULEI KIRÁLY BALLADÁJA — ES WAR EINMAL EIN KÖNIG IN THULE (1842?).

A Faust I. részében, Margit szobajelenetében.

A mű kiadásra vár, kézírata a weimari Liszt Múzeumban található.

A VÁNDOR ESTI DALA — WANDERERS NACHTLIED (1824).

Goethe egyik legszebb, legtökéletesebb költeménye. A mindössze 8 soros remekművet 1870 őszén, magányos erdei sétáján egy hegyi kunyhó falán örökítette meg. Mind az eredetit, mind Tóth Árpád mesteri átköltését („Vándor éji dala” címmel) szinte kötelességünk bemutatni.

Über allen Gipfeln
ist Ruh,
In allen Wipfeln
spürest du
kaum einen Hauch!
Die Vögelein schweigen im Walde.
Warte nur, balde
ruhest du auch.

Immár minden bérce
csend ül,
halk lomb, alig érzed
lendül;
sóhajt az éj.
Már búvik a berki madárka,
te is nemsokára
nyugszol, ne félj...

Liszt a költői táj, a domb rajzát, a muzsika nyelvére fordítva: az érzelmek sóhaját mintázza meg dallamában.

Lento

Szabó Miklós verse:

Ü - ber al - len, al - len Gip - feln ist Ruh. Messze tá - vol, tá - vol hall - gat a táj.

A „balde ruhest du auch”-ot bensőséges kórushangzással, egyszólamúan oldja meg. Elkerülve messze a „hatásos” harmóniai fogásokat.

mus. *pp*

T T

war
majd

te,
csak,

bal-de,
majd csak,

bal-de,
majd csak

ru - hest
nyug-szol

du
te

auch
is.

Br

warte
Várj, szí-

nur, balde ru - hest du
vem, majd csak nyugszol te

auch,
is,

bal-de,
majd csak,

bal-de,
majd csak

ru - hest
nyug-szol

du
te

auch
is.

B

war
Várj,

te
majd

nur,
csak,

bal-de,
majd csak,

bal-de
majd csak

ru - hest
nyug-szol

du
te

auch
is.

KATONADAL — SOLDATENLIED (1844).

Faust I. rész „A város kapuja előtt”-i jelenetben, ahol a „sétálók szállingóznak ki”.

Trombitákkal, dobokkal kísért „vitézi ének”. Férfias, daliás és hatásos — talán a legnépszerűbb Liszt-férfikar. A későbbi liszti modális világ első csírái talán éppen ebben a műben jelennek meg. C-dur — e moll — G-dur harmóniasorral indul:

Igen élénken

ff

G Kerényi György
verse

Bur gen mit ho - hen Mau - ern und Zin - nen
Dob ban a lá - bunk, harc - ra ki - ál - lunk,

És ami a kezdetben szelíd és csak átvezető e-moll volt, az a változásnál friss E-dúrrá alakul. A művet nyitó C-dur világ a végén visszatér, a katonák elvonulnak, „az élet megy tovább”.

f

T T

Br

B

herr - lich, herr - lich der Lohn,
min - dent, min - dent meg ér.

Kühn ist das Mü
Kürtök szavá

E - hen
ra

Trombiták

Dobok

Tr.

Kühn ist das Mü
Kürtök szavá

hen
ra

herr - lich der Lohn,
a harc - fi - a,

A

herr-lich der Lohn
a harc - fi - a

und die Sol -
nó - tá - ra

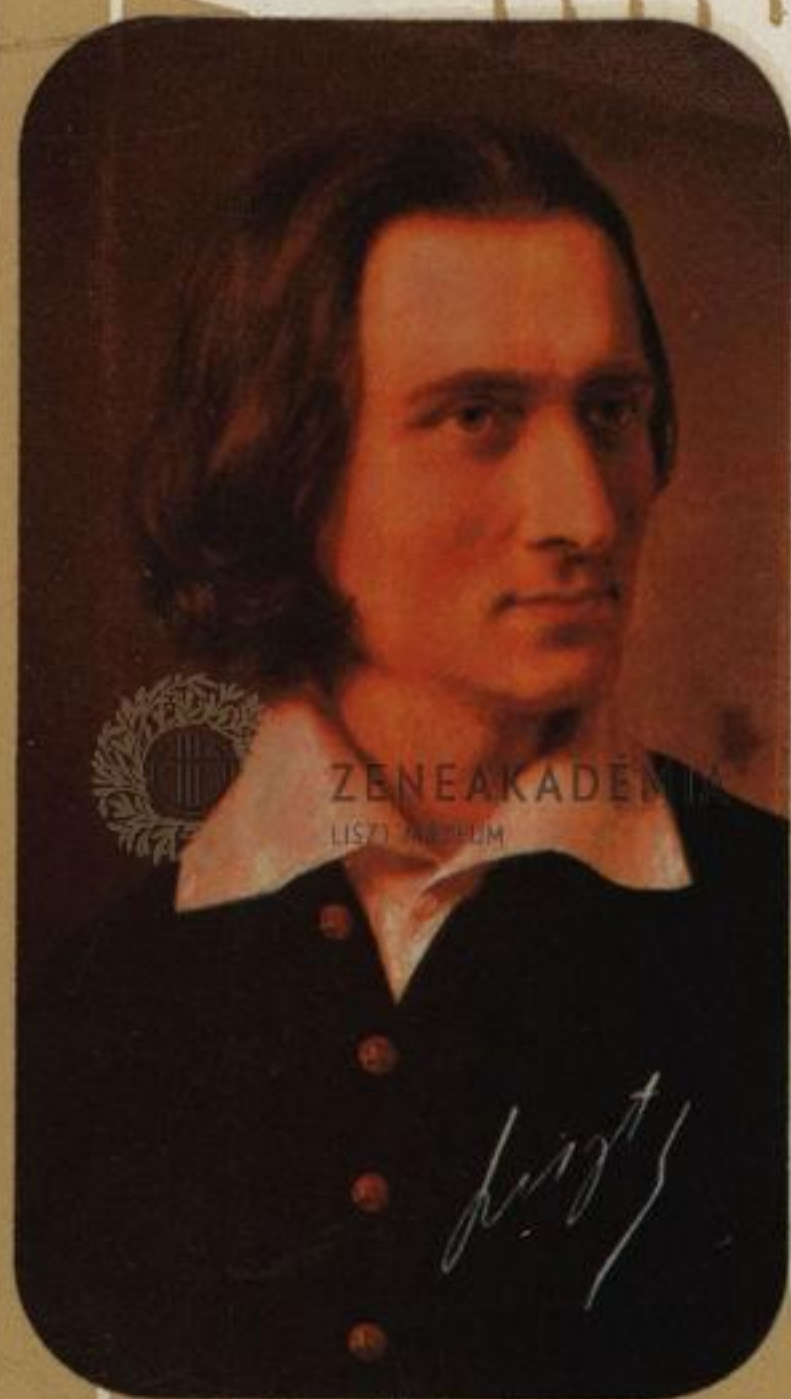
C

da - ten Zie - hen da - von.
gyűjt, és in - dul to - va, stb

C

herr - lich der Lohn,
a harc - fi - a,

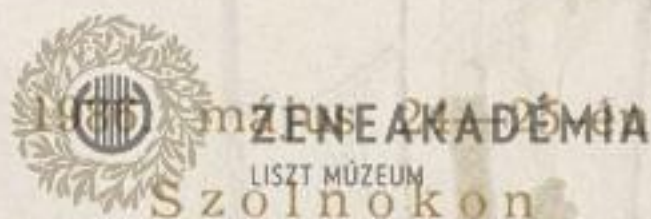
(Folytatjuk)

A Pedagógusok Szakszervezete
Központi Vezetősége
és Szolnok Megyei Bizottsága,
a Szolnok Megyei és Városi Tanács V. B.
Művelődési Osztálya,

a KÓTA Szolnok Megyei Szervezete,
a Megyei Művelődési és Ifjúsági Központ

LISZT FERENC SZÜLETÉSÉNEK 175.
ÉS HALÁLÁNAK 100. ÉVFORDULÓJA
TISZTELETÉRE

a MEGYEI MŰVELŐDÉSI ÉS IFJÚSÁGI
KÖZPONTBAN
rendezi meg az

*ALFÖLDI
PEDAGÓGUSKÓRÚSOK
V. találkozóját*

amelyre Önt és kedves családját
tisztelettel meghívja

ZENEAKADÉMIA
LISZT MÚZEUM

EMLÉKLAP

ZENEAKADÉMIA
LISZT MÚZEUM

Princzinger Péter 7. a

Göndör Tibor 7. a

Virágh Orsolya 7. a

Gáspár Angéla 7. a

6. sz. Általános Iskola tanulóinak a
Zenei Könyvtár által rendezett

LISZT - vetélkedőn

való sikeres szereplésért.

Érd, 1986. okt. 1.

Vogtner's
Vogtonics Lászlóné

Városi Könyvtár Ig.